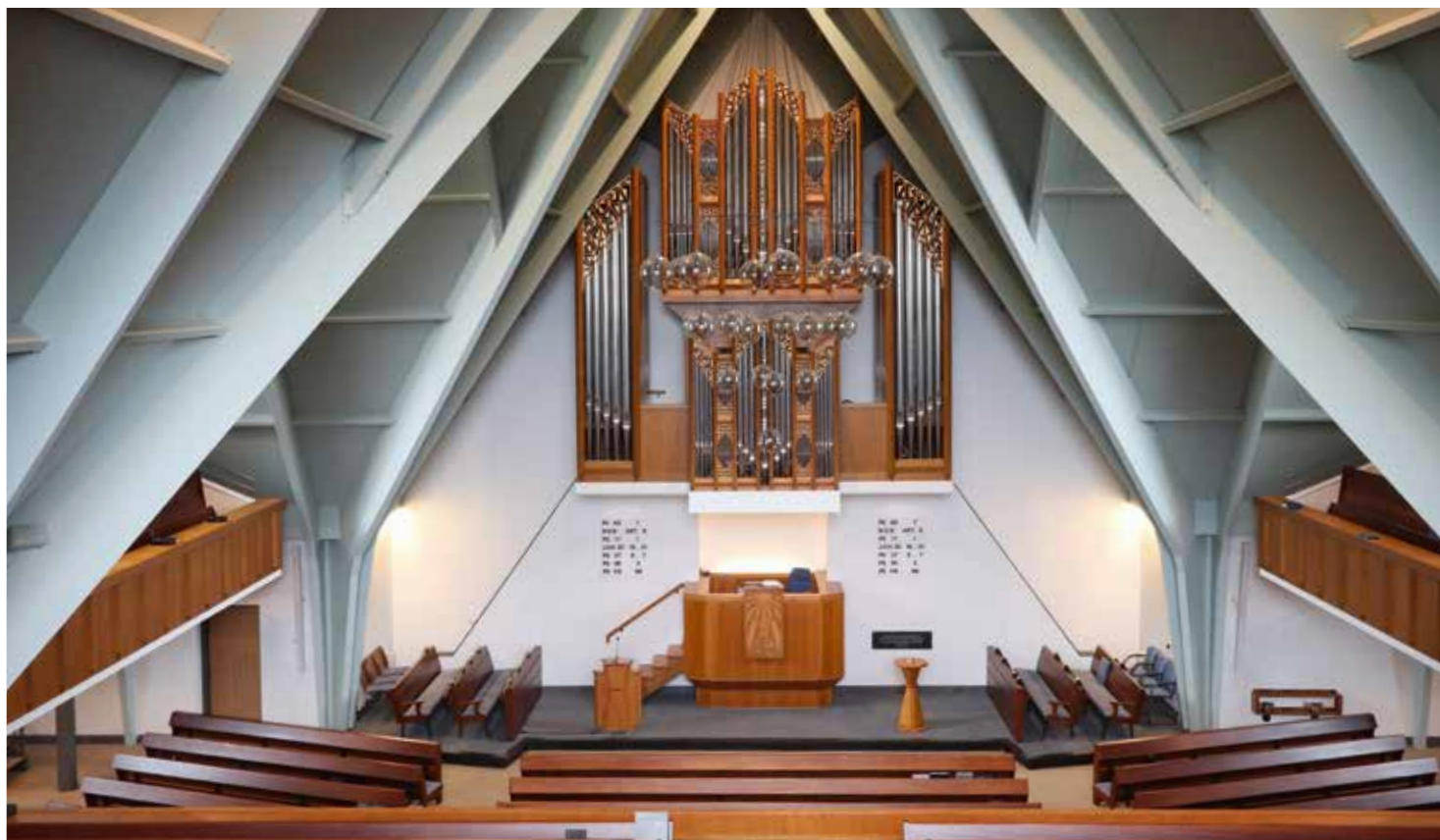

KERKELIJK WEEKBLAD VAN
DE GEREFORMEERDE GEMEENTEN

de

SAAMBINDER

Gereformeerde Gemeente Allasserdam

13/09/2018
jaargang 96

nr **50**

Van 1992 tot 1997 wordt de gemeente gediend door ds. C. de Jongste. Als hij op 6 juni 2010 van zijn aardse post wordt afge-
lost, schrijft ds. G.J. van Aalst onder meer:
'Het aanschouwen van Jezus' heerlijkheid was onze broeder hier niet vreemd; en het was en bleef zijn begeerte om daarvan te preken. Het aanschouwen van deze Mid-
delaarsheerlijkheid is immers het eeuwige

leven. Hier in beginsel en nu voor hem storeloos en eindeloos. Dat is het leven, de zaligheid: bij Jezus zijn! Zonder te zondigen, zonder jezelf te bedoelen, zonder terug te verlangen. Want hoe onderscheiden de gangen van Gods Sion ook zijn, dit leren ze allen: 'Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods? Ik dank God door Jezus Christus, onzen Heere.'

Een welgelukzalig volk

Psalm 89 is misschien wel één van de meest bekende psalmen uit het psalmboek. Een Psalm die door velen van Gods kinderen als een gouden kleinood in het hart wordt meege dragen. Het is immers de Psalm van het ‘door U, door U alleen, om het eeuwig welbehagen’. Maar ook de Psalm van: ‘Hoe zalig is het volk, dat naar Uw klanken hoort’. En daarover gaat het in onze tekst.

Welgelukzalig is het volk hetwelk het geklank kent.

Psalm 89:16a

Er zijn veel volken op deze wereld waar veel van te zeggen valt, maar wat onze tekst zegt, is maar op één volk van toepassing. Er is maar één volk dat welgelukzalig is, en dat in het allergrootste geluk mag delen. Een volk dat rijk is in God en dat rijk is door God. Dat volk wordt gekend uit de kenmerken.

Het geklank

Het kenmerk dat in onze tekst wordt genoemd, is dat zij ‘het geklank’ kennen. Waar denkt de dichter dan aan? Kanttekening 32 zegt: ‘Het schijnt dat de psalmist ziet op de inzetten Gods van het blazen op de bazuinen’. En dan wordt verwezen naar Numeri 10. Daar lezen we hoe de Heere aan Mozes de opdracht geeft om twee zilveren trompetten te maken. Niet om te dienen als muziekinstrumenten, maar als signaalinstrumenten. Door het blazen op deze trompetten (op andere plaatsen bazuinen genoemd) werd Gods wil aan het volk bekendgemaakt. Bijvoorbeeld in het samenroepen van de oudsten of van het volk bij de tent der samenkomst. Dan had het blazen van de trompet de betekenis van:

‘Komt, nadert voor Zijn aangezicht’. Maar de trompetten werden ook geblazen om het leger te mobiliseren en tot de strijd te leiden. Daarnaast blies men de trompetten ook op hoogtijdagen, zoals de eerste dag van het nieuwe jaar, de Grote Verzoendag en de dag waarop het jubeljaar werd afgekondigd. Bij al die verschillende doeleinden waarvoor de trompet geblazen werd, hoorden vanzelf verschillende tonen. Soms langgerekt, soms gebroken, dat wil zeggen: met korte stoten die met tussenpozen op elkaar volgden. Wie het geklank hoorde, wist dan ook wat hem te doen stond.

Kennen

Maar nu spreekt de tekst niet over het horen van het geklank, maar over het kennen van het geklank. Wat betekent dat? Horen én opmerken. Horen én ter harte nemen. Horen én daarnaar handelen. Kon dat van iedere Israëliet gezegd worden? Ach, de geschiedenis leert dat er, zeker in tijden van godsdienstig verval, meer hoorders dan daders waren. Velen leefden aan het geklank voorbij, voor hen bliezen de trompetblazers tevergeefs. Toch is er altijd een overblijfsel geweest dat het geklank ter harte nam, daarnaar handelde en daar de zegen van ondervond. Van hen gold dat zij mochten wandelen in het licht van Gods Aangezicht. Zij hadden de blijken van Zijn gunst.

Wet en Evangelie

Laten we de lijnen maar wat doortrekken. Het geklank van de zilveren trompetten kennen wij niet meer. Ook dat stukje ceremoniële dienst heeft opgehouden te bestaan. Maar de geestelijke strekking die daarin lag, heeft ons tot op de dag van vandaag iets te zeggen. Ook wij worden tot Gods dienst geroepen. In Zijn tegenwoordigheid geroepen, tot Zijn Woord en inzetten geroepen. Wat is de prediking van wet en Evangelie anders dan het blazen van de zilveren trompetten? En dan zegt Christus: ‘Zalig zijn degenen die het Woord Gods horen, en hetzelfde bewaren’. Zijn Gods klanken ooit doorgedrongen tot in het diepst van ons hart? De eerste trompetstoot is van God Zelf uitgegaan, onmiddellijk na de val: ‘Waar zijt gij?’ Een trompetsignaal, als een dagvaarding van de hoogste Rechter voor een doodschul-

ds. A.T. Huijser,
Sliedrecht

In dit nummer

4 Nodig is:
een mijtje genade

6 Commentaar:
Shockeren mag wel/niet

20 Doop in plaats
van besnijdenis

- 2 Een welgelukzalig volk
- 3 De vierde bede in het Gebed des Heeren [36]
- 5 Naar Gouda uitgeweken
- 7 Dichterbij Dordt
- 8 De droefheid naar God [5]
- 9 Verkenning van het vastgestaafd verbond [5]
- 10 Jeugdtribiek
- 11 Boekennieuws
- 12 Kerknieuws
- 13 Berichten
- 14 Kerkdiensten

dig mensenpaar. Weten we ervan in ons leven? Kennen we dat eerste blazen van de bazuin? Die eerste trompetstoot door middel van het Woord, waardoor de Heere ons stilzette op onze levensweg: 'Tot hiertoe en niet verder'. Als dat gebeurt, gaat een mens in beginsel het geklank kennen. Nee, dat eerste geklank is lang niet altijd liefelijk. Wat kan het vol van dreiging zijn als God door Zijn Geest en Woord de boetbazuin in ons leven gaat blazen. Dan wordt de ziel vervuld met heilig beven.

U zegt: is dat welgelukzalig? Ja toch wel, niet in de eerste beleving, maar wel in het uiteindelijke doel. Welgelukzalig is de mens die z'n vonnis hoort blazen, en daaronder bukken mag; die wordt vatbaar gemaakt om het geklank te gaan horen wat de ziel zalig maakt.

Troostbazuin

Ik denk aan Israël onder de oude bedeling. Ook op de Grote Verzoendag werden de zilveren trompetten geblazen. Velen hóorden het. Het overblijfsel naar de verkiezing van Gods genade verstónd het echter. Voor hen waren het vreugdeklanken. Klanken die doorklonken tot in hun ziel en getuigden van verzoening door het bloed, toegepast door Gods Geest.

Weet u ervan? Is er een tijd gekomen dat God als het ware de boetbazuin terzijde legde, en de troostbazuin ging blazen over uw door de wet verbrijzelde ziel? Dat Hij u Zijn heilstem deed horen, dat Hij Zijn Heilzón in uw leven op deed gaan?

O, wat een liefelijk geklank als de Naam van Christus over het verloren leven wordt uitgeroepen. Wat een zoete en zalige tijd als het geklank van Zijn Naam door het geloof gekend mag worden. Een zoete tijd als een verloren, doemwaardige en rechteloze zondaar bij de schatten van Christus gebracht wordt. En in Hem alles zien en vinden mag, wat tot het leven en de godzaligheid zo onmisbaar is.

Maar wee degenen die het geklank niet kennen. Wel horen, maar niet kennen. Wel geroepen zijn, maar niet geantwoord hebben. Zij zullen op de jongste dag de klank van de bazuin horen, niet tot hun troost, maar tot hun eeuwige verschrikking. Daarom: 'Zo gij Zijn stem dan heden hoort, gelooft Zijn heil- en troostrijk woord, verhardt u niet, maar laat u leiden.'

Thomas Watson

Uit: "Het Gebed des Heeren" van Thomas Watson (uitg. Gebr. Koster, Barneveld, 1999).

De vierde bede in het Gebed des Heeren [36]

'Geef ons heden ons dagelijks brood.'

d. De vierde zaak in deze bede is: 'ons brood'.

Waarom wordt het genoemd: 'ons brood', terwijl het niet van ons, maar van God is?

1. Wij moeten dit in een voorwaardelijke zin opvatten: het is ons brood, dat door eerlijke vlijt verkregen is. Er zijn twee soorten 'brood' die niet 'ons brood' genoemd kunnen worden: het 'brood van ledigheid' en het 'brood van geweld'.

- *Het brood van ledigheid.*

'Het brood der luiheid eet zij niet' (Spr. 31:27). Iemand die lui is, leeft op andermans kosten.

'Zijn handen weigeren te werken' (Spr. 21:25). Wij moeten niet als de darren doen, die de honing eten die andere bijen in de korf gebracht hebben. Als wij het brood der luiheid eten, is het niet ons eigen brood.

- *Het brood van geweld.*

Wij kunnen niet datgene 'ons brood' noemen wat met geweld van anderen is afgenomen. Wat door diefstal of fraude verworven is, of op een andere wijze is afgeperst, is niet 'ons brood', het behoort een ander toe. Wie een roofvogel is, die het brood van de weduwe of van de wees neemt, eet brood dat niet het zijne is. Hij kan er ook geen zegen over vragen. Kan hij de Heere vragen datgene te zegenen wat hij onrechtvaardig verkregen heeft?

2. Het wordt 'ons brood' genoemd krachtens het recht dat we erop verkregen hebben. Er is een tweërlei recht op brood.

Ten eerste: een geestelijk recht. In en door Christus hebben we een recht op het geschapene en mogen wij het 'ons brood' noemen. In zoverre wij gelovigen zijn, hebben wij het beste recht op aardse goederen, wij bezitten alles in ons Hoofd. 'Alles is uwe'. Krachtens welk recht? 'Gij zijt van Christus' (1 Kor. 3:23).

Ten tweede: een burgerlijk recht, wat ons wettelijk toekomt. Als men de mensen het burgerlijk recht op hun bezittingen ontnemt en alles gemeenschappelijk maakt, opent dat de deur voor anarchie en verwarring.

Let toch eens op het voorrecht van de gelovigen. Zij hebben zowel een geestelijk als een burgerlijk recht op hetgeen zij bezitten. Zij die 'onze Vader' kunnen zeggen, kunnen ook 'ons brood' zeggen. Ongelovigen, die een wettig recht hebben op hetgeen zij bezitten, hebben echter geen verbondsrecht. Zij hebben alles in de voorzienigheid, maar niet krachtens de belofte; onder Gods toelating, maar niet in Zijn liefde. Maar het heerlijk voorrecht van gelovigen is dat zij kunnen zeggen: 'ons brood'. Aangezien zij van Christus zijn, is alles hunne. O, hoe zoet is ieder stukje brood, gedoopt in Christus' bloed!

(wordt vervolgd)

Nodig is: een mijtje genade

In "De bijna-christen ontdekt" gaat het nauw uit. Mead schrijft op de punt van een naald en op het scherpst van de snede. Het is hem ernst. Want de eeuwigheid duurt zo lang.

J. van 't Hul,
Lieren

Grafsteen van Matthew Mead.

Oververmoeibaar schrijft Mead bladzijde na bladzijde over mensen die goed en hoog van zichzelf denken, en op hun reis naar de eeuwigheid toch nooit verder komen dan een 'bijna-christen' te zijn. Men kan veel weten en veel kennis hebben, maar veel kennis geeft de ziel nog geen recht op het eeuwige leven. 'Want hoe zouden anders de duivelen verloren gaan, die meer kennis van God hebben dan alle mensen op deze wereld?' Men kan ook grote geestelijke gaven hebben en toch geen echte christen zijn, zegt hij. Want het zijn niet de gaven, maar het is genade die iemand tot een christen maakt. 'Iemand kan al de gaven des Geestes deelachtig zijn, en nochtans een verwerpene wezen. (...) Iemand zou kunnen prediken als een apostel, bidden als een engel en toch het hart van een duivel hebben.' Men kan grote woorden spreken en leven in een gedaante van Godzaligheid, terwijl men uiteindelijk bij het einde van het leven toch straks de deur gesloten vindt. 'Wat

een deftige belijdenis had Judas. Hij volgde Christus, hij verliet alles voor Christus, hij predikte het Evangelie en wierp duivelen uit in Christus' Naam. Hij at en dronk aan Christus' tafel, en nochtans was Judas maar een geveinsde.'

Scheidslijn in de gemeente

In zijn gemeente zag Mead de scheidslijn lopen tussen de oprechten en de huichelaars. De oprechten spoort hij aan om hun roeping en verkiezing vast te maken, de huichelaars (geveinsden, naamchristenen, valse belijders en hypocrieten, noemt hij ze ook wel) probeert hij te ontmaskeren, woord voor woord, regel voor regel. Mead is in dat opzicht echt onuitputtelijk, maar dat komt omdat hij niemands dodelijke dag begeert. Hij zag in zijn gemeente mensen die wel lid van de kerk waren, maar die geen lid van Christus waren. Onder de Israëlieten die het diensthuis Egypte verlieten, bevonden zich ook twee soorten van mensen, con-

stateert hij: Zij die in waarheid uitzagen naar het beloofde land en zij wier hart in Egypte was achtergebleven. 'De gemeente heeft altijd ongezonde leden gehad. Kaïn had gemeenschap met Abel. Ismaël woonde met Izak in hetzelfde huis. Judas was een metgezel van de apostelen. In het fijnste meel is nog altijd zemel. Het treknet van het Evangelie vangt zowel kwade als goede vissen; het onkruid en de tarwe wast gelijk op, en het zal zo blijven tot den dag des oogstes.'

Wat Mead met dit alles voorheeft, is dit: 'Hetgeen ik voorheb, is de hoogte waarop de zondaar zich verlaat, te slechten en niet om de hand van het geloof van de gelovige en diens aankleven te verzwakken. 't Is om losse zondaars op te wekken, doch niet om zwakgelovigen slaphartig te maken.' Wat de zondaar nodig heeft is: vrije genade, zegt Mead. 'Een mijtje genade is meer waard dan een talent gaven; gaven mogen ons rijk maken bij de mensen, maar genade maakt ons rijk bij God'.

Leeg zijn en vol worden

Wat moet er gebeuren? 'Een mens moet sterven, zal hij leven. Hij moet ledig zijn, zal hij vol worden. Hij moet verloren zijn, zal hij gevonden worden. Hij moet niets hebben, die alle dingen deelachtig wil wezen. Hij moet blind zijn, die verlichting wil hebben. Hij moet gevonnist wezen, zal hij pardon verkrijgen. En zo moet hij ook een dwaas zijn, die een christen wil wezen: 'Indien iemand onder u wijs schijnt te zijn, dat hij dwaas worde, opdat hij wijs mag wezen. Hij is een waar christen, die der werelds dwaas is, maar wijs tot zaligheid'. Indringend legt Mead de vraag bij de lezer neer: Behoor ik tot de levende leden van Christus' Kerk op aarde, of ben ik het niet? Ben ik gekocht met Zijn bloed, of lijkt het alleen maar zo? Ben ik een christen, of niet meer dan een bijna-christen? Daar moet antwoord op komen, zegt Mead, want er zijn maar twee wegen. Een derde weg is er niet. Daarom is zijn boodschap aan allen die eerlijk behandeld willen worden: 'Beproeft uzelf'.

(wordt vervolgd)

Naar Gouda uitgeweken

Sinds de tijd van ds. G.H. Kersten was het periodiek gebruikelijk om een predikantenbijeenkomst aan de Boezemsingel te Rotterdam te houden. Dit samenkomen is zuiver informeel en heeft geen enkele kerkrechtelijke status. Eigenlijk is de enige bedoeling de onderlinge band tussen broeders van hetzelfde huis te onderhouden en te versterken.

Om u bekende redenen is dit samenkomen aan de Boezemsingel nu niet mogelijk. Daarom was voor maandag 3 september jl. als plaats van onderlinge ontmoeting en bezinning het kerkgebouw in Gouda uitgekozen. Volgens de vaste gewoonte op de eerste maandag van september. Helaas kon de bijeenkomst in 2017 geen doorgang vinden, door het plotselinge overlijden van ds. J. van Belzen uit Oosterland. Vorig jaar was het herdenkingsjaar van de Reformatie. Het afgesproken thema van dat jaar werd nu aan de orde gesteld: ds. P. Mulder sprak over 'Luther als theoloog' en ds. H. A. van Zetten over 'Luther als prediker'. 54 broeders in de bediening waren naar Gouda gekomen. Het doet altijd weer goed om zovelen in een ongedwongen sfeer te ontmoeten. Het liefst zou je alle broeders daar willen ontmoeten. Maar dat gaat natuurlijk niet. Ds. L. Blok, als langst dienende niet-emeritus-predikant, leidde ook

nu deze bijeenkomst. Onze bibliothecaris M. Bal en zijn vrouw waren onze gastheer en gastvrouw zoals we dat al jaren gewend zijn. In goede samenwerking met kosten W. Buis van Gouda en zijn helpers hebben ze uitstekend voor ons gezorgd. Middels de afgedrukte foto's krijgt u een indruk van de aangename, broederlijke sfeer. We begonnen met het zingen van Psalm 46:1, onder orgelbegeleiding van onze secretaris en penningmeester ds. C. Hogchem: 'God is een Toevlucht voor de Zijnen...'. Na het openingsgebed werd allerlei wel en wee uit de predikantenwereld gememoreerd. Het is verleidelijk om uit de beide inleidingen te gaan aanhalen. Maar voor dit sfeerverhaal heb ik maar één pagina van de Saambinderredactie gekregen. Slechts een impressie dus. Uit de lezing van kerkgeschiedenisdocent ds. P. Mulder citeer ik zijn kopjes uit zijn samenvatting: het heersende theologische klimaat - tegengeluiden - geestelijk

verstaan van de Schrift - omgaan met de Schrift - reformerende standpunten - het gezag van de Schrift - niet dopers - mensvisie - sacramentsleer - afwijkende opvattingen onder de lutheranen - nog enkele theologische zaken. Een boeiend betoog, dat de nodige voorstudie verraadt. Ook uit de lezing van onze broeder ds. Van Zetten, de vroegere geschiedenisdocent aan de Fruytier-scholengemeenschap, zouden heel wat interessante zaken genoemd kunnen worden. Hij begon met de eerste van de drie praktische adviezen die Luther zijn 2300(!) studenten meegaf:

- Tut Maul auf: wees duidelijk in je spreken
- Tritt frisch auf: zorg dat je uitgerust ervoor staat
- Hört bald auf: weet van tijdig ophouden

Want praktisch was Luther beslist. En actueel ook...!

v. A.

Shockeren mag wel/niet

In kranten en tijdschriften wordt geprobeerd om de lezer te raken. Soms door een vlijmscherp commentaar, door een scherp opiniestuk of met een column. Bedoeld om een tegengeluid te geven of juist om een extra signaal af te geven. Op zich kan dat nuttig zijn binnen de grenzen van het betamelijke.

In Pakistan werden tegen de cartoonwedstrijden van Wilders grote protestdemonstraties gehouden.

moedig zijn, maar het kan ook schokkend zijn. Heel bewust kan een cartoonist zijn talent inzetten om iets of iemand aan te vallen.

Een bekend voorbeeld was de groep tekenaars in Parijs die het inmiddels bekende blad 'Charley Hebdo' uitgeven. Hun tekeningen waren en zijn bewust schokkend. Met name de tekeningen over de islam en over Mohammed werden door radicale moslims niet gepikt. Dat leidde tot een afschuwelijke terroristische aanslag.

Geert Wilders

Blijkbaar is een cartoon een scherp wapen dat een tegenreactie kan oproepen. Dat bleek ook deze zomer toen Geert Wilders, de voorman van de PVV, een wedstrijd uitschreef. Op 10 november zou een cartoonwedstrijd worden gehouden in de Tweede Kamer. De winnaar zou 10.000 dollar krijgen. Het onderwerp was: Mohammed. Dat riep heel veel weerstand op. In Nederland bleef men vooral rustig. Ons land staat er om bekend dat de vrijheid van meningsuiting heel ver gaat. Iedereen mag denken, zeggen, schrijven en ook tekenen wat hij wil. Maar vanuit het buitenland werd de druk opgevoerd. Met name in Pakistan werden grote protestbijeenkomsten gehouden. In Nederland werd een man opgepakt die vermoedelijk op weg was om Wilders aan te pakken. Bovendien kwamen er veel bedreigingen aan zijn adres. Tenslotte werd duidelijk dat er ook bedreigingen kwamen tegen militairen in Afghanistan. Dat laatste gaf voor Wilders de doorslag om zijn wedstrijd 'shockeren' te stoppen.

Wel/Niet

De vraag is natuurlijk of de media gebruikt mogen worden om te prikkelen of te shockeren. Men beroept zich graag op de vrijheid van meningsuiting. Maar is deze onbegrensd? In de Grondwet is de vrijheid van meningsuiting vastgesteld. Daar staat dat niemand voorafgaand verloop nodig heeft om door drukpers gedachten of gevoelens te openbaren. Maar er staat wel een extra zin bij: 'behoudens ieders verant-

P. Schalk,
Veenendaal

Dit is een commentaar in De Saambinder. Daarin worden zaken aan de orde gesteld, die te maken hebben met kerk en samenleving; vooral bedoeld om de lezers van De Saambinder op te scherpen of wakker te schudden. Maar een commentaar is ook vaak richtinggevend. Om de lezers mee te nemen in een bepaalde gedachtegang, zoals dagelijks in het Reformatorisch Dagblad. In een opiniestuk wordt vooral de mening van een schrijver weergegeven. Dat kan een reactie zijn op maatschappelijke ontwikkelingen, of over een bepaald thema. De derde vorm is een column. Een columnist wordt geacht de lezers te prikkelen. Daarom kiest een columnist vaak voor een scherp beeld of een stevig tegengeluid. Dat roept vragen en tegenreacties op. De lezer wordt uitgedaagd.

Cartoon

Een andere vorm van scherp commentaar is een tekening, ook wel 'cartoon' genoemd. Bij grote kranten zijn speciale cartoonenaars in dienst. Daarbij gaat het om knappe tekenaars, die met een enkele potloodlijn iets kunnen uitvergrooten. Dat kan goed-

woordelijkheid voor de wet'. Er kunnen dus grenzen worden gesteld aan de vrijheid van meningsuiting, maar dat moet dan wel door een wet geregeld worden. Dat betekent in de praktijk dat bijvoorbeeld de openbare orde niet verstoord mag worden. Maar ook dat smaad of oproepen tot haat verboden is. Wilders beroept zich in een dergelijk geval vooral op de vrijheid van meningsuiting. Daarbij gaat hij dus uit van het recht om te beledigen. De tegenpartij moet dan maar bewijzen dat zijn 'leuke' wedstrijd oproept

tot haat of smadelijk is. De rechter zou daar dan over moeten oordelen.

Wijsheid

Het recht om te beledigen betekent nog niet dat je dat ook moet doen. Overigens mag er natuurlijk wel duidelijk stelling worden genomen. Als iets niet in de haak is, dan mag dat aan de orde gesteld worden. Dat geldt uiteraard ook de islam. Vanuit het christelijk gedachtegoed mag aan de orde gesteld worden wat er mis is aan deze godsdienst. De kunst is echter

om dat wel scherp, maar niet beledigend te doen.

Van elke burger, ook van een politicus, mag verwacht worden dat hij zich rekenschap geeft van zijn doen en laten. Als bij die overweging al blijkt dat zijn daad bewust provocerend is en heftige reacties zal oproepen, dan getuigt het van wijsheid om niet door te zetten. Of om een andere vorm te kiezen. Van een christen mag daarbij verwacht worden dat hij fungeert als zout: bederfwerend en smaakmakend.

RUBRIEK **DICHTERBIJ DORDT** [33]

Een ernstige waarschuwing

400 JAAR - SYNODE VAN DORDRECHT

Uit het Besluit van de DL: 'Daarna vermaant deze synode ook ernstiglijk de lasteraars, dat zij toezien wat zwaar oordeel Gods zij op zich laden, die tegen zo vele kerken en zo veler kerken belijdenissen valse getuigenissen spreken, de consciëntie der zwakken beroeren, en bij velen de gemeenschap der ware gelovigen zoeken verdacht te maken.'

Een nieuw, kort onderdeel van het nawoord op de Dordtse Leerregels. Het vierde, zoals we eerder zagen. Na de inleiding, de acht lasteringen, de waarde van de belijdenis, en nu ten vierde: 'daarna vermaant deze synode ook ernstiglijk de lasteraars...'. Een waarschuwing dus aan het adres van de remonstranten. Wat heeft men toch een zorg aan de remonstranten besteed. Ze zijn uitgenodigd zich mondeling te verdedigen.

Dat hebben ze tergend geweigerd. De synode is daarin tot het uiterste gegaan. Hun documenten zijn nauwkeurig bestudeerd en in de 'verwerping der dwalingen' gefundeerd bestreden.

Zorgvuldig, hoofdstuk na hoofdstuk. Acht lasterlijke zaken zijn in dit nawoord nog eens aan de orde gesteld. De voorzitter ds. Bogerman heeft ze voor hun vertrek nog aangesproken: '...God, Die de Behoeder van Zijn Kerk is, Die de harten doorziet, kent uw streken, uw arglistigheden, waarmee ge de synode hebt trachten te bedriegen. Hij kent ook de oprechtheid van de synode, die u lang heeft verdragen en voor u heeft gebeden...' En nu in dit Besluit nog een pastorale benadering: een eerlijke waarschuwing, om zo toch niet verder te gaan. Een bewogen beroep van de gehele synode om Gods oordeel te ontvlieden en op hun schreden terug te keren. Ze worden vermaand op te houden met hun praktijken en zich te voegen naar de inmiddels

vastgestelde Leerregels. Zo niet, dan laden ze een 'zwaar oordeel Gods op zich'. Drie voorbeelden van hun kwalijke praktijken worden nog eens genoemd:

- Zij weerspreken de waarheid der Schriften zoals die – internationaal gezien – door zoveel kerken van harte wordt voorgestaan en in de diverse *belijdenisgeschriften* in eigen land en daarbuiten wordt beleden. Dordt is immers een internationale synode, met 26 vertegenwoordigers uit verschillende buitenlandse kerken. Het gaat niet om een kleinigheid, beperkt tot ons verdeelde waterlandje.
- Zij brengen kerkmensen, die niet zo gefundeerd zijn in de leer en niet zo vast in hun schoenen staan, in *verwarring*. Innerlijk worden deze mensen geschud door de verbreiding van de afwijkende remonstrantse gevoelens. Hun afwijkende gevoelens wisten ze ook zo sluw en dubbelzinnig te verwoorden. Er is echt onderscheidingsgave nodig om het te onderkennen.
- Zij verstoren de *gemeenschap* der heiligen, de ware gelovigen, die één zijn in Christus Jezus, in geloofsleer en geloofs-(be)leven. Van hen geldt: '...alzo zullen wij allen, die door het waarachtig geloof Christus ingelijfd zijn, door broederlijke liefde om Christus onzes lieven Zaligmakers wil, Die ons tevoren zo uitnemend heeft liefgehad, allen te zamen een lichaam zijn, en zulks niet alleen met woorden, maar ook met de daad jegens elkander bewijzen' (HA-formulier). Dat maakt men verdacht, brengt men in diskrediet.

Daarom een laatste, ernstige oproep tot verootmoediging en tot wederkeer van de dwaalweg.

v. A.

De droefheid naar God [5]

De droefheid naar God is een wezenlijk element van het geestelijke leven. Vanuit 2 Korinthe 7:10 zullen we moeten zeggen dat het daar ook over kinderen van God gaat, die het geloof al kenden, maar die het spoor bijster waren en die met droefheid terugkeerden.

ds. J.J. van Ekeveld,
Zeist

Gods kinderen zijn het spoor zo vaak bijster. Hun dwalen kost hen tranen. Daarom blijft de droefheid naar God in het stuk van de dagelijkse bekering. Maar juist in die weg wordt het wonder van Gods trouw al groter. Maar al te vaak moet gezegd worden dat het zordor en dodig kan zijn vanbinnen en dat de wereld weer zo'n grote plaats inneemt in het hart. Nooit was de droefheid in Petrus' hart dieper dan toen Jezus hem aanzag met een oog vol liefde na zijn verloochening en toen hij naar buiten ging, bitterlijk wenende. Zoveel zonde tegenover zoveel liefde. Hoe meer van die liefde geproefd, hoe dieper en inniger die droefheid. Wat moet die trouwe Zaligmaker de Zijnen dan vaak terugbrengen!

Er is verschil in trap en mate van deze droefheid. Bij de een wettischer en bij de ander evangelischer. Bij de een smartelijker, benauwder, bij de ander zachter,

teerder, liefelijker. Bij de een duurt het langer voordat men tot Christus komt, bij de ander korter. Bij de een zijn het meer uiterlijke tranen, bij de ander meer zielen-tranen. Daar is de Heere vrij in. Maar waar geestelijk leven is daar leren we iets van deze droefheid kennen.

De keerzijde in de droefheid der wereld

Naast de droefheid naar God is er echter ook nog een andere droefheid, waar Paulus in 2 Korinthe 7:10 ook over spreekt: De droefheid der wereld. Wat is dat voor droefheid? Dat is een droefheid, die niet verder komt dan de wereld, die kan worden weggenomen met aardse zegeningen. Laat ik enkele voorbeelden noemen. Wat was Ezaü bedroefd; hij snikte als een kind, toen hij uitriep: 'Zegen mij, ook mij, mijn vader!' En toch was het een droefheid der wereld, want het ging hem alleen om de

zegen en niet om de God van de zegen. Wat was Achab bedroefd toen hij zich naar de wand keerde omdat hij de wijngaard van Naboth niet kon krijgen.

Daar hebt u nu de droefheid der wereld: Geef Ezaü de zegen en geef Achab de wijngaard, en het is goed, zij zijn getroost. Deze droefheid komt niet verder dan de wereld en kan getroost worden met de dingen van de wereld. In de droefheid der wereld kan men weleens opgeschrikt worden, kan soms een uiterlijke levensverbetering plaatsvinden, maar geen innerlijke vernieuwing van het hart, geen vluchten tot God met smeking en geweën.

Alleen de gevolgen van de zonde

De droefheid der wereld gaat alleen maar over de gevolgen van de zonde. Droefheid, omdat u in rouw bent, omdat u ziek bent, omdat u eenzaam en onbegrepen uw weg moet gaan. Deze wereld wordt weleens een tranendal genoemd en het uitnemendste van dit leven is moeite en verdriet. Er worden op deze wereld zoveel tranen geschreid, maar er vallen zo weinig tranen in Gods fles. Het is een droefheid alleen over de gevolgen van de zonde en niet over de zonde zelf.

In de droefheid der wereld is het vaak een bijten in de stok, waarmee we geslagen worden. Het is een droefheid waardoor we al verder bij God vandaan vluchten. Kaïn riep uit: 'Mijn zonde is groter, dan dat zij vergeven worde.' Hij is er echter mee bij God vandaan gevluht. Bij Judas was het niet anders.

De droefheid der wereld kan ons tot vertwijfeling brengen. Dan komt men gekneusd en geknakt op de puinhopen van zijn leven terecht. Maar we willen niet met lege handen en een boetvaardig hart voor God vallen. Dan voelen we ons meer slachtoffer dan zondaar. Tranen zijn niet altijd het bewijs dat men werkelijk schuldenaar voor de Heere geworden is.

Ook Gods kinderen moeten tot hun smart nog zoveel vleselijke droefheid in hun leven waarnemen. U moet niet denken dat alle tranen van Gods kinderen in Gods fles vallen. Want zij moeten de oude mens der zonde meeslepen. Maar wanneer het nieuwe leven waarachtig leven mag, dan schreeuwt het niet allereerst om de gevolgen van de zonde, om de straf, maar dan schreeuwt het allereerst naar God, dan is het allereerst om God te doen.

(wordt vervolgd)

Verkenning van het vastgestaafd verbond [5]

ds. J. Schipper,
Scherpenzeel

In hoofdstuk 5 van de op waardige wijze uitgevoerde studie "Het onwankelbare verbond" gaat ds. W. Visscher in op het verbond in de moderne theologie. Onze broeder te Amersfoort wijst op vier zaken in de eigentijdse theologie tegen de achtergrond van de gereformeerde theologie.

Allereerst noemt ds. Visscher als opvallend punt de wending naar het subjectieve. We zien immers in de moderne theologie dat het subject, de gelovende mens, beslissend geworden is ten opzichte van Gods Woord en dat de betekenis van Gods Woord afhankelijk geworden is van het subject.

Ten tweede neemt de historische kritiek op de Bijbel in de eigentijdse theologie een grote plaats in. Allerlei in de Bijbel voorkomende feiten worden van de nodige vraagtekens voorzien en opnieuw geïnterpreteerd.

Ten derde, zo vervolgt ds. Visscher, krijgen de wetenschap en de cultuur een belangrijke stem bij de uitleg van Gods Woord. Bij ons heeft de Bijbel gezag, omdat ze door de Heilige Geest is geïnspireerd en omdat ze van God afkomstig is (art. 3, NGB). Maar in de moderne theologie ligt dit anders: het Woord wordt gelezen en verklaard binnen de kaders die de wetenschap aanreikt. Ook de moderne cultuur levert een wezenlijke bijdrage aan het verstaan van de Bijbel.

In de vierde plaats heeft de moderne theologie een heel andere visie op de reikwijdte van Gods Woord. Men denkt dan anders over het verbond: 'De tegenstelling tussen het werkverbond en het genadeverbond is, vaak onder de invloed van de gedachte aan de evolutionaire wording van de mens, verdwenen'. Als de historische zondeval wordt ontkend, rest eigenlijk alleen het genadeverbond.

In de moderne theologie is het subject, de gelovende mens, beslissend geworden ten opzichte van Gods Woord.

Moderne theologen

In aansluiting op de voorgaande punten in de moderne theologie bespreekt ds. Visscher werken van een aantal moderne theologen. Als eerste wordt aandacht besteed aan Karl Barth, die wel de meest invloedrijke theoloog van de twintigste eeuw genoemd wordt. Vervolgens worden de schijnwerpers gericht op prof. dr. H. Berkhof, een belangrijke en invloedrijke Nederlandse theoloog van de twintigste eeuw. Als derde persoon wordt besproken de eigentijdse prof. dr. A. van de Beek en diens werk. Terecht stelt ds. Visscher vele kritische vragen bij de visie van Van de Beek. Tenslotte wordt aandacht geschonken aan de nog niet lang geleden verschenen "Christelijke Dogmatiek" van de professoren C. van der Kooi en G. van den Brink. Het voert te ver om al deze visies uitgebreid hier weer te geven, alsmede de reacties op hun werk, zoals de diepgaande

kritiek van de hervormd-gereformeerde prof. dr. C. Graafland op Berkhof. Concluderend kunnen we stellen dat er een veelheid aan opvattingen is. In het algemeen ziet de moderne theologie het verbond als een dynamische relatie tussen God en de mens. Dat staat derhalve tegenover de opvatting die de nadruk legt op de vastigheid van het verbond. Daarbij merkt ds. Visscher op: 'Er zijn weliswaar verschillen, maar de gedachte dat God met het mensdom de geschiedenis schrijft en in dit geschiedproces veranderingen ondergaat, als Partner van de mens Zich openbaart en de mens daarbij een eigen zelfstandige rol krijgt, is overheersend'.

Wezen en bediening

De laatste hoofdstukken handelen over het onder ons bekende onderscheid tussen het wezen en de bediening van het genadeverbond. Over het wezen schrijft ds. J.J. van Ekeveld: 'Het wezen van het verbond heeft uitsluitend betrekking op de uitverkorenen. Zij delen in de eeuwige zaligheid'. En: 'In de verkiezing klopt het hart van het genadeverbond'.

De huidige rector van de Theologische School, ds. P. Mulder, schrijft over de bediening van het verbond, in feite de bekendmaking van het verbond der genade. Die krijgt gestalte in de prediking en in het sacrament van de heilige doop, maar ook in de opvoeding van en het onderwijs aan de kinderen. Op deze drie deelonderwerpen gaat ds. Mulder dan ook nader in.

Aanbeveling

We willen deze studie over het verbond van harte aanbevelen. Zeker de ambtsdragers zullen er hun winst mee kunnen doen. Ook op de CGO kan het boek zijn diensten bewijzen. Natuurlijk vind je in de diverse hoofdstukken wat overlappingen, maar die zijn in een studie als deze niet te vermijden. Ze zijn bovendien niet hinderlijk of storend. Wellicht had er nog een apart hoofdstuk geschreven kunnen worden over het Hoofd van het genadeverbond. In de marge worden steeds samenvattingen gegeven van gedeeltes van de tekst. Dat is bijzonder handig. Er is veel aandacht besteed aan de vormgeving van het boek. En de inhoud is de moeite waard.

N.a.v. "Het onwankelbare verbond. Een dogmatische verkenning", red. ds. G. Clements, ds. J.J. van Ekeveld en ds. P. Mulder; uitg. De Banier Apeldoorn; 376 pag.; € 29,95.

(slot)

Ik ga slapen, ik ben moe

D. van Wijngaarden, Veenendaal

Daar staan ze dan. Mannen met een verstandelijke beperking zingen het vers 'Ik ga slapen, ik ben moe'. In de evangelisatiepost van Alkmaar. Wat mooi en vooral ontroerend!

Ze zijn een week op vakantie. Vanavond vormen zij het koor met hun eigen dirigent. Aan het einde van de zangavond zingen we samen met alle luisteraars: 'Ik ga slapen, ik ben moe'. Dat doen we elke avond voordat deze mannen naar bed gaan. Deze keer in de kerk. Jij hebt dit gebed vast ook al heel jong leren bidden. Als je nóg groter bent, kun je met eigen woorden bidden. Je (pleeg)vader en je (pleeg)moeder willen je daar zeker bij helpen. Bid je dan ook voor de

armen en de zieken, zoals je zingt in het derde vers? Bid voor mensen en kinderen met een lichamelijke of verstandelijke beperking. Zijn er kinderen bij jou op school of in de kerk die ziek zijn? Bid voor hen!

De mannen van het vakantiekamp praten graag over de Heere. Sommigen kunnen niet met eigen woorden bidden, maar ze weten wel dat hun hart gereinigd moet worden. Zoals je dat zingt: 't Boze dat ik heb gedaan, zie dat Heere toch niet aan. Schoon mijn zonden vele zijn, maak om Jezus' wil mij rein'.

Bid jij, met je eigen woorden, om vergeving van al je zonden? Elke dag doe je weer zonden. Heb je daar verdriet over? Ook al zijn het veel zonden, de Heere kan je hart reinigen.

Je vraagt in dit gebed: 'Doe mij dankbaar

en gezond, opstaan in de morgenstond'. Je leeft nog. Elke dag word je weer wakker en heeft de Heere jouw leven nog gespaard. Hij geeft je nog tijd om Hem te zoeken.

Denk in je gebed aan andere kinderen en grote mensen. Maar vergeet jezelf niet!

vervolgverhaal

36

Palko de kleine evangelist

J.W. van den Berg

'Ja', zegt Palko, 'ik zag die woorden toen ik toch gauw een paar bladzijden verderop keek, maar ik begrijp niet wat ze betekenen. Zou het zo zijn dat Hij zal komen om mij de weg naar het Land te wijzen en mij te leiden, zodat ik me niet kan vergissen?'

'Dat is best mogelijk, maar Hij is zo ver, zo heel ver bij ons vandaan. Dat hebben we net nog gelezen', zegt Lesina.

Palko kijkt naar buiten. Aan zijn voeten ligt de Zonnevallei. Boven zijn hoofd kraakt nog de donder. In het westen schijnt de zon met hernieuwde kracht en ver weg in het zuidoosten verschijnt een prachtige regenboog, die als een kleurige poort tegen de donkere wolken staat. 'Oom Martin', wijst Palko, 'zou de Heere Jezus daar zijn, achter die poort? Dan hebt u gelijk, dan is Hij ver, heel ver weg

van ons vandaan. Dan kun je nooit bij Hem komen'.

Verlangend staart Palko naar de regenboog. Maar dan opeens roept hij uit: 'Hij is vlakbij! Dat heeft Hijzelf gezegd tegen Zijn discipelen: 'Ziet, Ik ben met u tot aan het einde der wereld'. Zijn huis, ja, dat is boven in de hemel. Maar Hij woont ook bij ons en op dit ogenblik is Hij hier!'

'Bij ons? Waar dan?' vraagt Lesina ongelovig.

'Als u zo spreekt, doet u Hem verdriet,

oom Martin. Dan zal Hij u straffen. U heeft het zelf gelezen: 'Hij bestrafte hen om hun ongelooft'. De Heere Jezus heeft beloofd bij ons te blijven en dat geloof ik! Wij kunnen Hem niet zien, maar Hij kan ons wel zien. want Hij kan alles en daarom geloof ik dat Hij hier bij ons is!'

Een verre donderslag klinkt als een plechtig 'Amen' op Palko's woorden.

'Zullen we weer verder lezen', stelt Lesina voor.

'Als 't u blijft, oom Martin. U leest zo fijn en zo duidelijk, dat ik ieder woord begrijp.'

Boekennieuws

"Recht voor God. Bijbelstudies over Romeinen", ds. W. Visscher uitg. Den Hertog, Houten. 148 pag., € 11,50.

Recht voor God. Bijbelstudies over Romeinen

De brief aan de Romeinen is een belangrijke brief. Je kunt dat zien aan de verwijsteksten bij de Heidelbergse Catechismus. Wel veertig zondagen verwijzen naar Romeinen. Over deze brief heeft ds. W. Visscher een serie Bijbelstudies geschreven. Aanvankelijk zijn die verschenen in Daniël. Nu zijn ze in boekvorm beschikbaar. Ds. Visscher wijst erop dat de Statenvertalers de brief 'een sleutel van het rechte verstand' van de hele Bijbel noemen. Wij moeten deze brief dus steeds weer lezen. Dat corrigeert ons denken. Bovendien leren we hoe de Heere werkt in een mensenhart. We noemen dat de heilsorde. Ds. Visscher tekent ons die als een levende werkelijkheid. Paulus spreekt daarover vanuit zijn zielsonderleving.

In heldere bewoordingen behandelt ds. Visscher Paulus' scherpe prediking van wet en Evangelie. Na de tekening van alle mensen als zondaren, spreekt Paulus over de rechtvaardiging van de goddelozen. Scherp plaatst Paulus Adam tegenover Christus. Juist waar ieder menselijk werk tekort schiet tot zaligheid, komt de rijkdom van Christus openbaar. Een ander middel is er niet. Ds. Visscher benadrukt dat alleen het ware geloof met Christus verbindt. Als Hoofd van Zijn Kerk trekt Hij Zijn kinderen tot Zich. Zo laat Hij ze delen in Zijn gaven. Je proeft de verwondering wanneer ds. Visscher spreekt over de genade die hieruit blijkt. God doet

het, niet de mens. Ds. Visscher bewaart een Bijbels evenwicht door tevens te spreken over het geloof dat zich vastklemt aan de belofte.

De laatste hoofdstukken van Romeinen komen bij veel Bijbellezers weleens aandacht tekort. Ik las over William Romaine die veel hoorders had toen hij preekte over Romeinen 8. Mensen wilden graag horen dat niets kan scheiden van de liefde van Christus. Maar toen de dominee over de volgende hoofdstukken preekte, bleven veel mensen weg. Liever hoorden ze niet hoe een christen hoort te leven. Dit boek wil dat wel doen. Christen zijn betekent bijvoorbeeld dat je belasting betaalt en dat je niet alleen maar leeft voor jezelf en je eigen gelijk, ook niet in de gemeente. Dit toegankelijke boek is geschreven voor jongeren en ook geschikt voor ouderen.

ds. H. Brons, Vlaardingen

"Ik geloof; een eenvoudige verklaring van de apostolische geloofsbelijdenis", Petrus Martyr Vermigli; uitg. De Banier, Apeldoorn; 125 blz.; € 14,95.

Ik geloof; een eenvoudige verklaring van de apostolische geloofsbelijdenis

De grote Italiaanse reformator Petrus Martyr Vermigli (1499-1562) is ons relatief onbekend. Het is daarom een goed idee geweest van C.L. Freeke dat hij diens verklaring van het Apostolicum voor het eerst in het Nederlands vertaald heeft.

Vermigli was aanvankelijk een rooms-katholiek geestelijke, later een reformator die in dit eerste boekje liet zien dat hij teruggreep op de vroeg-christelijke kerk. Vooral Augustinus en Chrysostomus kende hij van binnenuit. Vermigli was zeer geleerd en had een fenomenale kennis van de Bijbelse talen.

De Reformatie was een veel bredere Europese beweging dan wij vaak denken. Dit werkje van Vermigli ademt dezelfde leer en praktijk der godzaligheid die tot ons komt in de geschriften van Johannes Calvijn. Zo doet bijvoorbeeld het accent op het werk van de Heilige Geest Die het Woord toepast, aan Calvijn denken, alsook het centraal stellen van de verzoenende arbeid van Christus. Zijn uitleg van de 'nederdaling ter helle' is weer Luthers; onze Heidelbergse Catechismus volgt Calvijn. Ook bij lezing van Vermigli moeten we dus kritisch blijven. Dat was Calvijn ook, maar hij waardeerde Vermigli bijzonder en vroeg hem naar Genève te komen. Vermigli deed dat niet, maar werkte als hoogleraar wel

op verschillende universiteiten in Europa. Door zijn geleerdheid en werkkraft was hij in staat om veel te publiceren. Het riep zowel instemming als vijandschap op. Dit boekje van Vermigli is eenvoudig en goed toegankelijk. Het taalkleed is radicaal, helder, onbevangen, als een sprankelende frisse bron om naar terug te keren. Zo is reformatie trouwens altijd bedoeld. De profeten in het Oude Testament riepen het volk terug naar de Bron, dat is: terug naar God Zelf, naar Zijn Woord, Zijn wet en Zijn inzettingen. Het is een misverstand te denken dat de zestiende-eeuwse Reformatie iets nieuws wilde.

In onze tijd hebben wij weer een Reformatie nodig. Er is maar één weg: terug naar onze eigen wortels, terug naar de Bron. Dit boek kan daarbij behulpzaam zijn.

ds. H.A. van Zetten, Benthuizen

Kerknieuws

BEROEPINGSWERK

Beroepen:

Te Ridderkerk en Scherpenzeel,
ds. A.T. Huijser te Sliedrecht;
Te Waardenburg,
ds. B.J. van Boven te De Valk-Wekerom.

PASTORIEZORGEN

We wisten van de toenemende zorgen in de pastorie van onze trouwe medewerker van overzee, ds. C. Vogelaar, vanwege de vermindering van krachten en gedachten bij zijn vrouw. Maar nu is vorige week een kwaadaardige tumor in de dikke darm bij onze geliefde broeder in de USA geconstateerd. Nader onderzoek moet nog volgen om vast te stellen welke behandeling zal plaatshebben. Hij hoopt dat er ook in Nederland gebed zal zijn. Eerder die week was 1 Korinthe 10:13 de predikant van Clifton tot veel troost: 'Ulieden heeft geen verzoeking bevangen dan menselijke; doch God is getrouw, Welke u niet zal laten verzocht worden boven hetgeen gij vermoogt, maar Hij zal met de verzoeking ook de uitkomst geven, opdat gij ze kunt verdragen.' Er was dan ook rust toen hij het onderzoek onderging, en hij mag Gods nabijheid ervaren. 'De Heere is goed'. Vandaar onze hartelijke oproep tot voorbede voor hem en de zijnen.
v. A.

BEVESTIGING EN INTREDE

DS. G. BAAN IN ROTTERDAM-ZUIDWIJK

Woensdag 19 september zal ds. G.J. Baan als herder en leraar aan onze gemeente verbonden worden. De bevestigingsdienst, die om 15.00 uur begint, zal worden geleid door onze consulent ds. H. Brons. De intrededienst begint om 19.45 uur. Beide diensten worden gehouden in de Bethelkerk van onze gemeente.

We maken van deze gelegenheid gebruik alle predikanten en emeritus predikanten die in onze gemeente in de achterliggende jaren zijn voorgedaan, daarvoor hartelijk dank te zeggen.

Kerkenraad Gereformeerde Gemeente Rotterdam-Zuidwijk

AANGEPASTE KERKDIENTEN

Barneveld

Op zaterdag 22 september wordt in het kerk-

gebouw van de Gereformeerde Gemeente te Barneveld-Zuid een aangepaste kerkdienst gehouden voor mensen met een beperking. Aanvang: 14.30 uur.

In deze dienst hoopt ds. J. van Laar voor te gaan. Het thema van de preek is: "Naämans reiniging", n.a.v. 2 Koningen 5:14. Iedereen - met of zonder beperking - is van harte welkom.

Kampen

Zaterdag 15 september, aanvang 14.30 uur, wordt er in het kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente te Kampen een aangepaste kerkdienst gehouden voor mensen met een verstandelijke beperking. In deze dienst hoopt ds. D.W. Tuinier voor te gaan. U bent allen van harte uitgenodigd.

Moerkapelle

Op zaterdag 15 september wordt in het kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente te Moerkapelle een aangepaste kerkdienst gehouden voor mensen met een verstandelijke handicap. In deze dienst die om 15.00 uur begint, hoopt ds. W. Harinck voor te gaan. Allen hartelijk welkom.

CATECHISATIE VOOR STUDENTEN IN EDE

Evenals voorgaande jaren wordt er in Ede catechisatie gegeven aan studenten die daar studeren of wonen. De catechisatie wordt gegeven door ouderling E. van Veldhuizen. Je bent hartelijk welkom in de Petrakerk, Lunterseweg 25. De eerste catechisatie wordt gegeven op maandag 1 oktober, aanvang: 19.45 uur. Wil je hieraan deelnemen of ken je andere studenten die hiervoor belangstelling hebben? Meld je dan aan via evanveldhuizen@kliksafe.nl. Wil je meer informatie? Bel gerust 06-24151158.

CATECHISATIE VOOR STUDENTEN IN ROTTERDAM

Aankomend seizoen zal, evenals vorige jaren, catechisatie gegeven worden aan studenten die in Rotterdam studeren of wonen. Wil je hieraan deelnemen of ken je andere studenten die hiervoor belangstelling hebben? Meld je dan vóór 18 september aan bij één van de onderstaande contactpersonen. Doe dit altijd in overleg met de kerkenraad van je thuisgemeente. Van harte welkom om de

catechisatielessen bij te wonen!

Bethelkerk (zuidoever)

De eerste catechisatie wordt gegeven op dinsdag 25 september, aanvang: 20.00 uur, door ouderling J. Noordzij. Hij is ook contactpersoon (jnoordzij64@gmail.com). De belijdeniscatechisatie begint ook op 25 september. Deze catechisatie begint eveneens om 20.00 uur en wordt gegeven door ds. G.J. Baan. Boezemsingelkerk (noordoever) Catechisatie zal worden gegeven wanneer daar voldoende belangstelling voor is. Opgave bij diaken J. Bahlman (johanbahlman@gmail.com).

VERSLAG BEVESTIGING/INTREDE KANDIDAAT/DS. M. BLOK

Woensdag 29 augustus was een blijde dag voor onze gemeente vanwege de bevestiging van kandidaat M. Blok tot predikant. De bevestigingsdienst werd geleid door zijn vader ds. L. Blok, die als tekst nam 2 Timótheüs 2:15. 'Benaarstig u om uzelfen Gode beproefd voor te stellen, een arbeider die niet beschaamd wordt, die het Woord der waarheid recht snijdt'. Het thema van de preek was: "Een vaderlijke onderwijzing aan een beginnende dienaar". Twee punten: 1e opgewekt tot een heilige ijver en tot een heilige voorzichtigheid en 2e opgewekt tot een heilige bediening.

Paulus schrijft aan zijn geestelijke zoon Timótheüs dat hij niet los is van de zorg van de gemeenten. Zo zijn er dwalingen in de gemeente van Éfeze en woordenstrijd. Hij wekt Timótheüs, als dienaar van Gods Woord op, zich daartegen te verzetten, want anders zal dit tot verwoesting van de gemeente leiden. Hij moet zich verantwoorden voor God aangaande zijn ambt. Dan kan hij niet bestaan in zichzelf, maar alleen in de Zoon van Gods eeuwige liefde. Dat hij mag schuilen bij Hem, Die Zichzelf Gode beproefd heeft voorgesteld en op Golgotha heeft uitgeroepen: 'Het is volbracht'. De bevestiger wenst zijn zoon toe te mogen dienen vanuit de liefde van Christus. Om dan steeds bij Hem terecht te komen en uit Zijn volheid genade voor genade te mogen ontvangen.

De tweede gedachte bepaalt ons bij de opwekking tot een heilige bediening. Het Woord der waarheid bepaalt ons bij wie

de mens was en is geworden door de val in Adam, maar ook bij de rijkdom in Christus, in Wie de waarheid is. Nu heeft een dienaar des Woords de taak om dat Woord der waarheid recht te snijden. Dan is het nodig dat de dienaar mag terechtkomen bij Hem, Die de Weg, de Waarheid en het Leven is. Om wijsheid van Hem te begeren en een uitdeler te mogen zijn van de menigerlei genade Gods.

Vervolgens werd het formulier gelezen waar bij de kandidaat op de gestelde vragen antwoordde met het plechtige 'Ja, ik van ganser harte'. Daarna volgde de handoplegging door ds. L. Blok, ds. P.D. den Haan, ds. P. Mulder, ds. G.J. van Aalst, ds. G. Clements, ds. J.B. Huisman en ouderling N. Rijstenbil. Daarna sprak ds. L. Blok zijn zoon hartelijk toe.

In de avonddienst hield ds. M. Blok zijn in-tredeprek over Kolossenzen 4:3. 'Biddende meteen ook voor ons, dat God ons de deur des Woords opene, om te spreken de verborgenheid van Christus, om welke ik ook gebonden ben'. Het thema van de preek was: "Het verzoek

van Paulus". Twee gedachten: 1^e waar hij om verzoekt en 2^e waarom hij hierom verzoekt.

Paulus stelt de dwalingen aan de orde in de gemeente van Kolosse en waarschuwt dat het aankomt op de openbaring van God in Christus. Aan het geopenbaarde Woord van God wil Hij Zijn Geest paren, Die nodig is om harten te openen. Paulus verzoekt tot gebed in het openbaar en in de binnenkamer. Hij vraagt om voorbede voor zichzelf en voor Gods knechten. Biddende voor ons dat God de deur des Woords opene naar Zijn soeverein welbehagen. In de 2^e gedachte sprak hij over de verborgenheid van Christus. Het is nodig die Borg en Middelaar te kennen, door Wiens hand het Goddelijk welbehagen gelukkig zal voortgaan.

Paulus spreekt over de verborgenheid van Christus, dat Hij geopenbaard wordt in Zijn profetische bediening, priesterlijke arbeid en koninklijke regering. Paulus doet verzoek om gedurige voorbede opdat hij de verborgenheden van Christus en Dien gekruisigd vrijmoedig zou mogen spreken. Het is de wens en bede dat de deur van het hart geopend wordt, die van nature gesloten is. Als

gezanten van Christuswege, alsof God door ons bade, wij bidden van Christuswege: 'Laat u met God verzoenen'.

Na de preek sprak ds. Blok een dankwoord tot zijn vader en andere betrokkenen. Vervolgens werd hij toegesproken door de consulent ds. P.D. den Haan, namens de classis Tholen en de P.S. Zuid, door ds. A. Schreuder namens het curatorium, door student G. Beens namens de Theologische School, door burgemeester G. van de Velde-de Wilde namens de burgerlijke gemeente Tholen, door ds. J. Lohuis namens de plaatselijke kerken en door ouderling A.W. Bazen namens de kerkenraad en de gemeente van Scherpenisse. Aan het einde van de dienst legde ds. Blok voor het eerst als herder en leraar de zegen op de gemeente.

Kerkenraad Gereformeerde Gemeente Scherpenisse

MUTATIE KERKELIJK JAARBOEK 2018

Pag. 86. **CURATORIUM THEOLOGISCHE SCHOOL.**

Secretaris van het curatorium is nu: ds. G.J.N. Moens, Hyacinthenstraat 1, 2161 XN Lisse, (0252) 413800.

Berichten

CEDRAH: BEZINNINGSBIIJENKOMSTEN KERKENRADEN

De stichting Cedrah organiseert dit jaar opnieuw bezinningsbijeenkomsten met vertegenwoordigers van kerkenraden uit onze kerkelijke achterban. Deze keer is het thema: 'Voltooid leven'. Spreker: P. Schalk (fractievoorzitter SGP Eerste Kamer en directeur van de RMU).

Daarnaast wordt u geïnformeerd over ontwikkelingen in de ouderenzorg binnen Cedrah. We nodigen u als ambtsdragers uit om één van deze samenkomsten bij te wonen. Deze vangen aan om 19.30 uur en worden gehouden op de volgende data en locaties: - woensdag 26 september in woonzorgcentrum Nebo te Zwijndrecht: voor ambtsdragers uit de regio's d'Amandelhof (Capelle a/d IJssel), Beth-San (Moerkapelle), Nebo (Zwijndrecht) en Uitzicht (Vlaardingen).

- woensdag 3 oktober in woonzorgcentrum Rehoboth te Goes: voor ambtsdragers uit de regio's Eben-Ha-

ezer (Middelburg), Rehoboth (Goes) en Hebron (Nieuwerkerk).

Als u zich voor één van deze bijeenkomsten nog niet heeft aangemeld, bestaat hiertoe alsnog de mogelijkheid door middel van telefonische aanmelding of mailen aan info@cedrah.nl.

CGO-LEERGANG VERVOLGDE KERK IN RIJSSSEN

Vanwege de enthousiaste reacties op de leergang Vervolgde Kerk van voorgaande jaren hebben we besloten om komend seizoen opnieuw deze leergang te organiseren op een nieuwe locatie: Rijssen. Tijdens vijf avonden geven deskundige docenten les over onderwerpen, zoals: de Vroege Kerk en de Reformatie; vervolging in China, Noord-Korea en het Midden Oosten; hindoeïsme en islam; de roeping voor de kerk vandaag, e.a. Start: donderdag 27 september. Meldt u aan op www.cgo.nu

KENNISMAKEN MET TABITHA?

Tabitha is een uitgave van de Vrouwenbond

met artikelen over Bijbelse en maatschappelijke onderwerpen, informatie over bijeenkomsten, lectuuruitgaven, handwerk-artikelen enz. In de laatste Tabitha schrijft ds. J. Schipper een Bijbelstudie met vragen over Psalm 32:8.

Leerzaam voor persoonlijk gebruik of in groepsverband. Ook wordt in dit nummer het jaarlijkse overleg weergegeven van het Comité Vrouwenbonden met Kamerleden van de CU en de SGP. Hoewel Tabitha een uitgave vanuit de Vrouwenbond is, kunnen ook andere geïnteresseerden zich abonneren. Is Tabitha iets voor u? Voor € 5,- ontvangt u vijf nummers per jaar.

Abonneer u via het Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening, T(0348) 489900 of E: info@cbbg.nl.

JEUGDBOND - 'CURSUS VERTELLEN'

Deze cursus bestaat uit vier onderdelen: 'Waarom vertellen we eigenlijk?' 'De voorbereiding van de vertelling', 'Vertellen is iets laten zien' en 'Het gesprek over de Bijbel met kinderen'.

Waar: kerkgebouw Gereformeerde Gemeente te Woerden.

Data: donderdag 18 oktober, 1, 15 en 29 november.

Cursusleiding: mw. H.J. de Jong-van den Heuvel. Tijd: 19:30-22:00 uur. Kosten: € 45,- p.p.

Voor wie: leidinggevend in jeugdwerk, zondagsschool en kinderevangelisatie.

Opgeven en meer informatie:

www.jbagg.nl/leiding/toerusting.

PSALMZANGAVONDEN

Kampen

Psalmzangavond op zaterdag 15 september, aanvang: 19.30 uur, in de Bovenkerk te Kampen, m.m.v. Bovenstem Genemuiden & IJsselmuiden en André Nieuwkoop, orgel.

Opening en meditatie: ds. G. Pater. Collecte t.b.v. deputaatschap Bijzondere Noden.

Kootwijkerbroek

Psalmzangavond i.s.m. de Bovenstemgroep Barneveld t.g.v. de opening van het verenigingsseizoen op zaterdag 22 september, aanvang: 19.30 uur, in het kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente te Kootwijkerbroek. Meditatie door ds. G. Beens.

Stolwijk

Psalmzangavond op zaterdag 22 september, aanvang: 19.30 uur, in de Herv. Dorpskerk te Stolwijk. Ds. A. Verschuure hoopt de opening en de sluiting te verzorgen, en tevens de te zingen psalmen in te leiden. Het orgel zal bespeeld worden door Pieter Heykoop. Collecte voor Adullam gehandicaptenzorg.

JUBILEUM CHR. THOOLS MANNENKOOR

Op 22 september wordt stilgestaan bij het 45-jarig jubileum van het chr. Thools mannenkoor in de kerk van de Gereformeerde Gemeente te Tholen m.m.v. tientallen oud-leden. Tevens presentatie van eerste CD o.l.v. dirigent Marien Stouten en de organisten Kees van der Maas en Leen Heijboer. Leiding: ds. P.D. den Haan. Aanvang: 19.30 uur.

MARKT IN WAARDE

Markt die georganiseerd wordt door de vrouwenvereniging Rhodé te Waarde, op vrijdag 21 september, van 16.00-10.00 uur, bij de Adullamkerk van de Gereformeerde Gemeente. De opbrengst is voor goede doelen.

ROMMELMARKT MET VEILING TE CAPELLE A/D IJSSEL

Rommelmarkt op zaterdag 29 september, van 9.00-15.30 uur. Om 10.00 wordt een veiling gehouden, zie hiervoor www.capelserommelmarkt.nl. Locatie: stadsplein van Capelle a/d IJssel. Een groot deel van de opbrengst is voor bouwfonds Elimkerk, het overige deel voor de Voedselbank.

VERKOPING IN VEEN EN TILBURG

Verkoop van tweedehands kleding op: vrijdag 21 september van 10.00-19.00 uur bij Vermatrac, Veensesteeg 16a te Veen en zaterdag 29 september van 9.30-14.30 uur bij de evangelisatiepost te Tilburg. Offenbachtstraat 105.

De opbrengst is t.b.v. het evangelisatiewerk in Tilburg.

OPENING NIEUW SEIZOEN HELPENDE HANDEN, AFD. WERKENDAM

Helpende Handen, afd. Werkendam hoopt het seizoen 2018-2019 te openen op zaterdag 22 september, aanvang 19.00 uur, in de Chr. Gereformeerde kerk te Noordeloos, Noordzijde 1a, m.m.v. het mannenkoor D.E.V. te Werkendam. Opening door ds. E. Bakker.

CONGRES 'SCHURING TUSSEN KERKRECHT & ARBEIDSRECHT' WIL ANTWOORDEN EN RICHTING VOOR VERDERE BEZINNING GEVEN

Zowel in de kerkelijke als in de juridische wereld is de rechtspositie van predikanten en vrijwilligers bij kerkgenootschappen een zeer actueel thema. Het congres 'Schuring tussen kerkrecht & arbeidsrecht', dat op 12 oktober plaatsvindt in de Theologische

Universiteit Apeldoorn, Wilhelminapark 4, is volledig aan deze materie gewijd. Organisatoren zijn Kenniscentrum Arbeidsrecht (KCA), de Theologische Universiteit Apeldoorn (TUA), Erdee Media Groep en Refo500.

Kerkrecht en arbeidsrecht zijn niet altijd eenduidig als het gaat om de rechtspositie van predikanten en vrijwilligers die zich voor kerkgenootschappen inzetten.

Speciaal voor diegenen die met relaties tussen kerkgenootschappen en hun predikanten en vrijwilligers te maken hebben, of gewoon in die boeiende materie geïnteresseerd zijn, wordt dit congres gehouden.

Een zestal sprekers, w.o. ds. W.A. Zondag, is uitgenodigd om de volgende aspecten van het thema te belichten.

In hoeverre is - volgens recente Europese en Nederlandse rechtspraak - de kerk vrij in de vormgeving van haar relatie met de predikant?

Herbezinning gevraagd: aandachtspunten voor goed geregeld werk.

Van censura morum naar jaargesprek: predikant tussen ambtsdrager naar werknemer (vanuit het perspectief van het functionerings- c.q. het jaargesprek).

De aansprakelijkheid van kerkgenootschappen aangaande vrijwilligers.

Hoe kerkelijk recht kerkelijk onrecht kan worden.

De rechtspositie van de predikant - de predikant als werknemer.

Na de inleidingen is er een paneldebat en kunnen deelnemers vragen stellen aan alle inleiders.

Het congres begint om 12.00 uur (inloop en lunch) en duurt tot 17.00 uur.

Via congres@kenniscentrumarbeidsrecht.nl kunt u zich aanmelden voor het congres. De toegang is gratis.

In het 1e kwartaal van 2019 volgt nog een congresbundel, waarin alle bijdragen van de inleiders zijn uitgewerkt.

Kerkdiensten

ZONDAG 16 SEPTEMBER 2018

Aagtekerke 9.30 en 18.30 uur ds. A.P. Baaijens; Alblasserdam 9.30 en 16.30 uur ds. C. Sonneveld; Alphen a/d Rijn 10.00 uur stud. M.L. Dekker; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. W. Visscher; Apeldoorn 10.00 en 16.00 uur ds. R.A.M. Visser; Arnhem 18.00 uur ds. A. Schreuder; Barend-

recht 10.00 (H.A.) en 16.30 uur ds. J.W. Verweij; Barneveld-Centrum 9.30 en 19.00 uur ds. E.J. Boudewijn; Barneveld-Zuid 9.30 en 19.00 uur ds. J. van Laar; Berkenwoude 10.00 uur ds. H. Paul en 19.00 uur ds. G. Clements; Bodegraven 10.00 uur ds. C.G. Vreugdenhil en 16.00 uur ds. R. Kattenberg; Borssele 9.30 en 18.00 uur ds. D. de Wit;

Boskoop 9.30 en 16.30 uur ds. J.J. Tanis; Brakel 10.00 en 18.00 uur ds. M.T. Al-Chalabi; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 10.00 en 16.30 uur ds. C. van Ruitenburg; Capelle a/d IJssel-West 10.00 uur ds. W. Silfhout en 18.00 uur ds. B. Labee; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur ds. B.J. van Boven; Delft 10.00 (H.A.) en 18.30 uur ds. G.W.S.

“
**ALS HET GOD BEHAAGT
OP ONS GEBED TE LETTEN
EN ONS VERHORING TE
SCHENKEN, DAN MOETEN
WE DAT NIET TOESCHRIJVEN
AAN ONZE VERDIENSTE,
MAAR ALLEEN AAN ZIJN
GENADE.**

MATTHEW HENRY

Mulder; Den Haag-Scheveningen 16.00 uur stud. M.L. Dekker; Deventer 10.00 uur ds. A.B. van der Heiden; Dinteloord 10.00 uur ds. G.J. van Aalst en 18.30 uur stud. G.P. van Nieuw Amerongen; Doetinchem 9.30 (H.A.) en 15.00 uur ds. A. Schreuder; Dordrecht 15.30 uur ds. H.A. van Zetten; Ede 9.30 en 16.00 uur ds. M. Joosse; Eindhoven 15.30 uur ds. P. Mulder; Elspeet 11.30 en 18.30 uur ds. G. van Manen; Emmeloord 9.30 en 16.00 uur ds. P.G. Heijkamp; Enkhuizen 9.30 en 16.00 uur ds. G. Heijkamp; Enschede 10.00 en 15.00 uur ds. S.W. Janse; Enter 9.30 uur (H.A.) ds. J.S. van der Net en 16.00 uur ds. A.B. van der Heiden; Ermelo 9.30 en 18.30 uur ds. J.B. Huisman; Genemuiden 9.30 en 15.30 uur ds. C. Hogchem; Goes 14.00 uur ds. G.J. Baan en 18.00 uur ds. C.J. Meeuse; Gorinchem 10.00 en 16.00 uur ds. L. Blok; Gouda 9.30 en 16.30 uur ds. G. Clements; Goudswaard 18.00 uur ds. G.J. van Aalst; 's-Gravenpolder 14.00 uur ds. D. de Wit en 18.00 uur ds. J.M.D. de Heer; 's-Gravenzande 18.00 uur stud. M.L. Dekker; Haamstede 10.00 uur stud. G.P. van Nieuw Amerongen en 18.30 uur ds. S. Maljaars; Hardinxveld-Giessendam 9.30 en 18.00 uur ds. W.J. Karels; Hendrik-Ido-Ambacht 10.00 en 16.30 uur (H.D.) ds. M.H. Schot; Herkingen 14.30 uur stud. G.P. van Nieuw Amerongen; Hilversum 16.00 uur ds. J.B. Huisman; Hoedekenskerke 14.00 uur ds. C. van Krimpen; Hoogvliet 19.00 uur ds. C. Sonneveld; Houten 10.00 (H.A.) en 15.30 uur ds. W.A. Zondag; Kampen 9.30 en 15.30 uur (H.D.) ds. D.W. Tuinier; Kapelle-Biezelinghe 15.30 uur ds. A.P. Baaijens; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur ds. G. Beens; Krabbendijke 14.30 uur ds. P.D. den Haan; Krimpen a/d IJssel 9.30 en 16.30 uur ds. A. Verschuure; Kruijningen 9.30 en 18.00 uur (H.D.) ds. J. Schipper; Leerdam 16.00 uur (H.D.) ds. A.T. Huijser; Leiderdorp 18.30 uur ds. R. Kattenberg; Lelystad 15.00 uur ds. G. van Manen; Meeuwen 19.00 uur ds. L. Blok; Meliskerke 9.30 en 14.30 uur ds. S. Maljaars; Middelburg-Zuid 9.30 en

16.00 uur ds. C.J. Meeuse; Middelharnis 14.30 uur ds. G. Pater; Moerkapelle 9.30 uur ds. W. Harinck en 18.30 uur ds. H.A. van Zetten; Naaldwijk 16.00 uur ds. W. Silfhout; Nieuw-Beijerland 16.00 uur (H.D.) ds. G.W.S. Mulder; Nieuwdorp 9.30 en 18.30 uur ds. A.J. de Waard; Nieuwer ter Aa 19.15 uur ds. A. Verschuure; Nijkerk 18.30 uur ds. M. Joosse; Nisse 9.30 en 14.30 uur stud. P.C. Vlot; Nunspeet 9.30 en 15.00 uur ds. A. Schot; Ooltgensplaat 18.00 uur ds. A.J. Gunst; Oostburg 18.30 uur ds. J.B. Zippro; Oosterend 10.00 en 16.30 uur ds. A. Vermeij; Oosterland 10.00 en 14.00 uur ds. J.M.D. de Heer; Oostkapelle 9.30 en 16.00 uur ds. M. Karens; Opheusden 10.00 en 17.30 uur ds. W. Mouw; Oud-Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. J. van Rijswijk; Ouddorp 9.30 en 18.30 uur ds. G. Pater; Oude-Tonge 19.00 uur ds. M.H. Schot; Poortugaal 14.30 uur ds. A. Verschuure; Rheden 10.00 en 18.00 uur ds. F. Mulder; Ridderkerk 9.30 uur ds. H.A. van Zetten en 19.00 uur ds. C. van Ruitenburg; Ridderkerk-Slikkerveer 15.00 uur ds. J. van Rijswijk; Rijssen-Noord 9.30 en 18.30 uur ds. C.A. van Dieren; Rijssen-West 9.30 en 18.30 uur (H.D.) ds. B. van der Heiden; Rijssen-Zuid 18.30 uur ds. S.W. Janse; Rilland-Bath 18.00 uur stud. P.C. Vlot; Rotterdam-Alexanderpolder 10.00 en 16.30 uur ds. J. Driessen; Rotterdam-Centrum 10.00 uur ds. B. Labee en 19.00 uur ds. H. Brons; Rotterdam-IJsselmonde 9.30 en 16.30 uur ds. G. Hoogerland; Rotterdam-Zuidwijk 16.00 uur ds. B. Labee; Scherpenisse 9.30 en 18.30 uur ds. M. Blok; Scherpenzeel 18.30 uur ds. A. Schot; Sint Annaland 18.30 uur ds. G.J. Baan; Sint Philipsland 18.30 uur ds. C. Harinck; Sliedrecht 11.30 en 18.30 uur ds. A.T. Huijser; Soest 19.00 uur ds. W. Visscher; Sprang-Capelle 15.30 uur ds. M.T. Al-Chalabi; Terneuzen 10.00 en 15.30 uur ds. J.B. Zippro; Tholen 10.00 en 18.30 uur ds. P.D. den Haan; Tricht-Geldermalsen 10.00 en 18.30 uur ds. P. Mulder; Urk 10.00 en 17.00 uur ds. E. Bakker; Utrecht 12.30 en 18.30 uur ds. W. Harinck; Vlaardingingen 10.00 en 16.30 uur ds. H. Brons; Vlissingen 9.30 en 16.00 uur ds. G.J. Baan; Waarde 18.00 uur ds. C.G. Vreugdenhil; Wageningen 10.00 en 18.30 uur ds. H. van der Heiden; Werkendam 10.00 (H.D.) en 18.00 uur ds. H.J. Agteresch; Westkapelle 9.30 en 18.30 uur ds. J. de Kok; Woerden 18.30 uur ds. W.A. Zondag; Wolphaartsdijk 14.00 uur ds. A.J. de Waard; Yerseke 9.30 en 18.00 uur ds. C. van Krimpen; Zeist 10.00 (H.A.) en 18.30 uur ds. J.J. van Ekeveld; Zwijndrecht 9.30 en 17.00 uur ds. H.E.P. Fortuyn; Zwolle 19.00 uur ds. R.A.M. Visser.

DINSDAG 18 SEPTEMBER 2018

Drachten 19.30 uur ds. E. Bakker; Meeuwen 19.30 uur ds. A. Verschuure; Scherpenisse 19.30 uur ds. M. Blok; Terwolde - De Vecht 19.30 uur ds. J. van Laar; Uddel 19.30 uur (H.D.) ds. B.J. van Boven.

WOENSDAG 19 SEPTEMBER 2018

Alphen a/d Rijn 19.30 uur ds. W. Mouw; Herkingen 19.30 uur ds. J.S. van der Net; Katwijk aan Zee 19.45 uur ds. G. Pater; Leerdam 19.30 uur ds. G. van Manen; Nieuw-Beijerland 19.30 uur ds. G.W.S. Mulder; Nieuwe-Tonge 19.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Nijkerk 19.30 uur (GBS-dienst)

ds. G. Beens; Oosterend 19.00 uur ds. A. Vermeij; Puttershoek 19.30 uur ds. A. Schot; Rheden 19.30 uur ds. F. Mulder; Rijssen-West 19.30 uur ds. C.J. Meeuse; Rotterdam-Zuidwijk 15.00 uur ds. H. Brons en 19.45 uur (intredienst) ds. G.J. Baan; Scherpenzeel 19.30 uur ds. A. Schreuder; Sliedrecht 19.45 uur ds. A.T. Huijser.

DONDERDAG 20 SEPTEMBER 2018

Alblasserdam 19.30 uur ds. C. Sonneveld; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 19.45 uur ds. A. Verschuure; Gorinchem 19.30 uur ds. B.J. van Boven (GBS-dienst); Gravenpolder 19.30 uur ds. M. Joosse; Hoogvliet 19.45 uur ds. A. Schot; Kampen 15.00 uur (huw.bev.) ds. D.W. Tuinier; Kootwijkerbroek 19.30 uur ds. G. Beens; Naaldwijk 19.45 uur ds. D. de Wit; Nieuwer ter Aa 19.30 uur ds. J. van Rijswijk; Oostvoorne 19.30 uur ds. L. Blok; Poederoijen 19.30 uur (H.D.) ds. C.A. van Dieren; Ridderkerk 19.30 uur ds. A.P. Baaijens; Ridderkerk-Slikkerveer 19.30 uur ds. J.W. Verweij; Scherpenzeel 14.30 uur (huw.bev.) ds. A. Verschuure; Sint Annaland 19.30 uur ds. J.J. van Ekeveld; Sprang-Capelle 19.30 uur ds. G. Pater; Stolwijk 19.30 uur (GBS-dienst) ds. C. Hogchem; Waardenburg 19.30 uur ds. G. Hoogerland; Wageningen 19.30 uur (voor de zending) ds. S. Maljaars.

VRIJDAG 21 SEPTEMBER 2018

Barneveld-Zuid 14.15 uur (huw.bev.) ds. G. van Manen; Kampen 14.00 uur (huw.bev.) ds. D.W. Tuinier; Klaaswaal 14.30 uur (huw.bev.) ds. G.J. van Aalst; Kootwijkerbroek 15.00 uur (huw.bev.) ds. G. Beens; Rijssen-Zuid 14.30 uur (huw.bev.) ds. S.W. Janse; Scherpenisse 14.30 uur (huw.bev.) ds. M. Blok; Veendaal 14.00 uur (huw.bev.) ds. B. Labee; Woerden 15.00 uur (huw.bev.) ds. W.A. Zondag.

ZATERDAG 22 SEPTEMBER 2018

Barneveld-Zuid 14.30 uur (aangepaste dienst) ds. J. van Laar; Leerdam 15.00 uur (dovendienst) ds. M. Karens.

EVANGELISATIESAMENKOMSTEN ZONDAG 16 SEPTEMBER 2018

Alkmaar (Willem Buytewechstraat 2, Alkmaar) 10.00 uur evang. G. Baan; Amsterdam (Looiersgracht 70) 10.30 en 17.00 uur evang. J. Krijgsman; Emmen (Prinsesselaan 6 I) 9.30 en 15.30 uur evang. C. van Druenen; Leeuwarden (Achter de Hoven 2c) 9.30 en 12.00 uur (Bijbeluur) evang. S. de Visser en 16.00 uur leesdienst; Merkssem (Jaak de Boeckstraat 21-23, Merkssem) 10.00 uur ds. C. Harinck en 16.30 uur evang. A. van Setten; Tilburg (Offenbachstraat 105) 10.00 en 18.30 uur evang. H.J. van den Boogaart.

Voor alle in dit nummer genoemde
toekomstige data geldt:

INDIEN DE HEERE WIL EN WIJ LEVEN

Advertenties

Yerseke
Ger. Gem.
Dinsdag 2 oktober
19.30 uur
Ds. D. de Wit
GBS-dienst

(Herfst)vakantie of een paar dagen er tussenuit in de **Duitse Pfalz**? Wij verhuren twee zeer ruime **vakantiewoningen**, geschikt voor zowel klein als groot gezelschap. Ook verhuren we **fietsen!**
Info: www.beth-etham.de of onder tel.nr. 0049-6385-92 555 77 (Nederlandstalig)

W *werkmetalent.nl*

SOFTWARE ENG. + JR. ACC. MANAGER PROAUTNORM - THOLEN
LEERKRACHTEN DS. KOELMANSCHOOL - GORINCHEM
VERZORGENDEN + VERPLEEGKUNDIGEN 'T ANKER - KESTEREN
HOOFD COMMUNICATIE + DIR. SECR. HOMEFLEX - SLIEDRECHT
TRAINEE DRIESTAR EDUCATIEF - GOUDA
RECRUITER SIRJON - RIDDERKERK

Visionplanner uit Veenendaal is op zoek naar een nieuwe collega voor het schoonhouden van ons kantoor.

Ben je 3 dagdelen van 4 uur beschikbaar (voorkeur voor de morgen)?

Neem dan contact met ons op via sollicitatie@visionplanner.com of bel 0318 - 545 020 en vraag naar Lotje Huisman

Reformatorische vereniging voor ouders bij wie tijdens de zwangerschap of kort na de geboorte kind(eren) zijn overleden

telefoon
06-49 49 94 99

www.indeknopgebroken.nl

Cedrah

Bezinningsbijeenkomsten Kerkenraden

Stichting Cedrah organiseert dit jaar opnieuw bezinningsbijeenkomsten met vertegenwoordigers van kerkenraden uit onze kerkelijke achterban. Deze keer rond het thema: 'Voltooid leven'.

Spreeker is de heer P. Schalk (fractievoorzitter SGP Eerste Kamer en directeur van de RMU). Daarnaast wordt u geïnformeerd over ontwikkelingen in de ouderenzorg binnen Cedrah. We nodigen u als ambtsdragers uit om één van deze samenkomsten bij te wonen. De bijeenkomsten, die beginnen om 19.30 uur, worden op de volgende data gehouden:

- › Woensdag 26 september in Woonzorgcentrum Nebo (Hoofdland 1, 3332 RD Zwijndrecht). Voor ambtsdragers uit de regio's d'Amandelhof (Cappelle a/d IJssel), Beth-San (Moerkapelle), Nebo (Zwijndrecht) en Uitzicht (Vlaardingen).
- › Woensdag 3 oktober in Woonzorgcentrum Rehoboth (Bergweg 1, 4461 LX Goes). Voor ambtsdragers uit de regio's Eben-Haëzer (Middelburg), Rehoboth (Goes) en Hebron (Nieuwerkerk).

Mogen we rekenen op uw betrokkenheid? We hopen op goede en leerzame avonden, maar ook avonden van ontmoeting en onderlinge verbondenheid. Daarom: van harte welkom!

Als u zich nog niet heeft aangemeld kan dat door te bellen naar 010 - 474 17 55 of te mailen naar info@cedrah.nl.

Cedrah
Wonen - Zorg - Diensten

De Vluchtheuvel

Christelijke psychosociale hulpverlening

uitgaande van de Gereformeerde Gemeenten

Samen
aan de slag
Betrokken en
vertrouwd

Breed aanbod van hulp bij relatie- en persoonlijke problemen

Professionele christelijke hulp voor kinderen, jongeren en volwassenen
Gesprekslocaties bij u in de buurt
Veelal gereduceerde tarieven

www.stichtingdevluchtheuvel.nl / Tel: 0113-213098

4-DAAGSE ZANGREIS Berlijn

TEN BATE VAN DEPUTAATSCHAP VOOR ISRAËL

Verblijf 4**** van der Valk Hotel met Classic Plus kamers!

Reisleider: Dhr. A. Karens
(voorzitter Deputaatschap voor Israël)

Meditaties: Ds. M. Karens
Organist samenzang:
Peter Wildeman

Boek deze reis via www.zang-reizen.nl of bij www.valkvakanties.nl

CHRISTELIJKE BEGRAFENISONDERNEMING

P.H. VAN DER LEER

Veenendaal Rhenen

Voor een persoonlijke en betrokken begeleiding
bij het verzorgen van alleen begrafenissen

P.H. van der Leer

T 0318 - 526641

E info@phvanderleer.nl

M 06 - 46376232

W www.phvanderleer.nl

Op zoek naar een nieuwe vloer? Uw oude vloer weer als nieuw?

Maak snel een afspraak!

Wij komen met vloerstalen aan huis.
Eerlijk advies en u betaalt nooit teveel.
De Vloerenkoning.nl (landelijke dekking)
T: 06-19557166 of 078-6764052

E: info@devloerenkoning.nl

I: www.devloerenkoning.nl

kina

begrafenisverzorging

D.W. Schipper
010-458 31 12
Capelle a/d IJssel

J. Kooijman
0182-58 39 32
Gouda

Dag en nacht bereikbaar

WIJ VERZORGEN ALLEEN BEGRAFENISSEN

BBV

Barneveldse Begrafenis Vereniging

voor een eervolle, eenvoudige
verzorging van begrafenissen
in Barneveld en omstreken

- eigen personeel
- vervoer van en naar alle plaatsen
- dag en nacht te ontbieden
- levering van grafstenen
- laatste wilsbeschikking
- drukwerk
- opgave van lidmaatschap
- geen crematie

Zr. J.H.D. Vermeulenstraat 5
3774 JW Kootwijkerbroek
(0342) 44 18 12
www.barneveldsebegrafenisvereniging.nl

dhr. G. de Groot
(06) 50 21 72 55

NIEUWE UITGAVE

William Gadsby Deel 1 - preken €12,50
Preken v John Kershaw Deel 1/2 €19,50
078-6933783 www.hetbraambos.nl

HARKES

Begrafenissen

Voorofscheweg 15a
2771 MA Boskoop
harkesbegrafenissen.nl
0172 - 21 21 22

WIJ VERZORGEN ALLEEN
BEGRAFENISSEN

Wel slim, niet wijs!

Wel slim, niet wijs

Een aansporing om jongeren
te behoeden voor de smartphone

Een aansporing om jongeren te behoeden voor de smartphone.

Is het wijs om een slimme telefoon, een
smartphone, medeopvoeder van uw pubers te la-
ten zijn? **Ds. M. van Reenen** beantwoordt die
vraag in deze brochure met 'nee' en raadt ouders
aan om aan hun kinderen geen smartphone te ge-
ven. Neem kennis van zijn argumenten en over-
weeg voor uzelf wat in dezen wijs is.

Paperback, 56 pagina's, prijs: € 2,00 (excl. € 2,-
porto; bij 5 of meer exemplaren geen porto).

Een vriendelijke raad voor kerkenraden die de
brochure voor de gehele gemeente of voor de opening van het catechisatiesei-
zoen willen bestellen: bestel vroegtijdig (twee tot drie weken van tevoren).

**Bestel: 06 - 22 62 61 40 (b.g.g.: 0416 - 693844) of mail naar:
inhetspoor@kliksafe.nl, of online via: www.inhetspoor.nl**

Autisme en ouder worden

Onderwerpen die aan bod komen:

Bejaard of bedaagd, de invloed van ASS
Draagkracht & leefbaarheid ASS
Ouder worden mét de relatie & ASS

Kom naar het symposium!

Spreekers

Ben Zijl, Ton Twigt en Marieke de Bruin-Nobel.

Wanneer?

10 november 2018

Tijd

10:00u t/m 14:00u

Locatie

Hervormd Centrum 'de Parel', Talmastraat 9, Hardinxveld - Giessendam

Kosten

€ 19,95 per persoon

Het symposium 'Autisme en ouder worden' wordt georganiseerd door:

Aanmelden?

Digitaal via secretariaat@deviaa.nl

Deviaa

**BEN ZIJL
PSYCHO-SOCIAAL
THERAPEUT**

T 078 4444 000
E secretariaat@deviaa.nl

deviaa.nl

Tegels... als geen ander

Vloertegels en wandtegels
Meer dan duizend soorten
Vakkundig advies en gelegd
Vloerverwarming
Altijd scherpe prijzen

KROON

VLOEREN IN STEEN

Energieweg 8c, Meerkerk | tel. 0183-354225 | www.kroonvloereninsteen.nl

Ook bij Kroon
TEGELLOUTLET
veel keuze, vanaf
€ 3,95 / m²

Wij zijn voor Siloah op zoek naar een:

manager zorg

Siloah biedt aan mensen met een beperking, zorg en begeleiding vanuit de reformatorische identiteit. Praktisch ingevuld met deskundigheid en oprechte betrokkenheid. In zorggebied Midden wordt de zorg verleend in en vanuit woonlocaties en dagactiviteitencentra in Barneveld, Den Dolder, Geldermalsen, Nunspeet en Urk. De medewerkers nemen een belangrijke plaats in, in het leven van de cliënten.

Andersom nemen de cliënten een belangrijke plaats in het leven van de medewerkers in. Siloah is onderdeel van Zorggroep Sirjon. Voor meer informatie: www.siloah.nl.

Je bent, met twee andere managers Zorg, verantwoordelijk voor de zorg aan de cliënten in jouw gebied. Je geeft leiding aan enthousiaste professionals en je geeft samen met jouw collega's vorm aan de verdere ontwikkeling van de teams. Op ondernemende en conceptuele

wijze beweeg je mee met de veranderende zorgmarkt. Als lokaal gezicht onderhoud je externe contacten met stakeholders. Kwaliteit van zorg, tevredenheid van cliënten en gemotiveerde professionals staan bij jou voorop. Je hebt een hbo werk- en denkniveau, ruime ervaring in een managementfunctie en affiniteit met de zorg. Je onderschrijft de zorgvisie van Siloah en bent lid van één van de reformatorische kerken.

PANDION PARTNERS

Kijk voor meer informatie op www.pandionpartners.nl,
of neem contact op met Bernhard Kok, 06-57592035.

open
HUIS

OORDEN
STAETE

115 huurappartementen in Rotterdam

WWW.OORDENSTAETE.NL

Iedere **donderdag-
middag** van 15:00
tot 18:00 uur:

open HUIS

KOM DE
MODEL-
WONING
BEKIJKEN!

Het voormalige Avondrust wordt momenteel grondig gerenoveerd. Wilt u een appartement huren in Oorden Staete Rotterdam? Bezoek het open huis!

Indicatie huurprijs:
€ 630 tot € 830 per maand
Lage energiekosten (label A+)

Meer informatie?
010 207 58 58 (Cedrah)

Oorden Staete
Nudenoord 38
3079 ZH Rotterdam

Cedrah
Wonen · Zorg · Diensten

40 PSALMEN
 voor kinderen vanaf 7 jaar met 2 tonen (elke hand 1 toon) voor orgel of piano van G. Lekkerkerker. Prijs € 4.95 + porto € 2.50. Zie www.gijsbertlekkerkerker.nl Ook in de muziekwinkel verkrijgbaar.
 Voor orgel- of improvisatielessen om de 14 dagen in de Herv. kerken in Harmelen, Veen of Puttershoek bij Gijsbert Lekkerkerker (vakorganist); voor beginner en gevorderde. Tel: 0348 444780 of email: acg.lekkerkerker@planet.nl

Houtsnijwerk
 Houtsnijwerk.nl
 Uw trouwtekst in hout uitgesneden?
 Tel. 0418-551383
www.houtsnijwerk.nl

ECM dialoog
 Doet u waar u goed in bent?
 Laat u professioneel ontzorgen op HRM-gebied met een toekomstgerichte blik. Wij zorgen voor de juiste persoon op de juiste plek, met groei en bloei van uw mensen. HRM-as-a-Service is de totaaloplossing als het om uw mensen gaat. Zo kunt u weer doen waar u goed in bent. Kijk op www.ecmdialoogbv.nl of bel 0525 - 66 16 97 voor meer info of een kennismakingsgesprek!

● EDUCATIE ● COACHING ● MANAGEMENT

Mediation of bemiddeling nodig?
 Bel 030 - 760 10 00 of mail mr.pjdenboef@jdb-advocaten.nl
 Janssens ■ Den Boef
 advocaten

De Roo
 BOEKHANDEL & ANTIQUARIAAT Tel: 078 612 40 81
www.derooboeken.nl
 Vanaf NU al uw bestellingen GRATIS verzonden (binnen Ned.)

WAT TE DOEN BIJ EEN STERFGEVAL?

CHRISTELIJKE BEGRAFENISONDERNEMING JANSSEN
 Kijk voor onze tarieven en wilsbeschikking op onze website cbjanssen.nl.

Apeldoorn 055 204 1003
 Nunspeet 0341 209 001
 Rijssen 0548 209 011

De Waterkamer 50, 7325HW Apeldoorn info@cbjanssen.nl www.cbjanssen.nl

Ouders Verbinden?!
 4^e ROV CONGRES
 D.V. 8 november 2018
GRATIS!

Locatie: Driestar Educatief Gouda
 Tijden: 9.30 - 15.15 uur (vanaf 9.00 uur inloop)
 Entree: Gratis voor leden. Niet-leden betalen €25,-
 Sprekers: o.a. prof. Dr. M. de Winter, drs. S. Brons-van der Wekken en dr. W. Fieret
 Dagvoorzitter: Govert-Henk Mijnders
 Aanmelding verplicht via www.rovereniging.nl

Voor ouders en opvoeders Er is kinderopas aanwezig! **KOM OOK!**

Colofon

De Saambinder
 Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten
 Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofdredacteur: ds. G.J. van Aalst

Redacteuren: ds. B. Labee, J. van 't Hul

Redactiesecretaris: J.J. Verhage

Bijdragen van medewerkers
 ds. G.J. van Aalst
 Molendijk 136, 3286 BK Klaaswaal
 T 0186-576990
 E gjvanaalst@kliksafe.nl

Boeken ter recensie en vragen voor rubriek "Vraag en antwoord"
 ds. B. Labee
 Kerkewijk 115a, 3904 JA Veenendaal
 T 0318-513597
 E b.labee@kliksafe.nl

Meditaties
 J. van 't Hul
 Lierdererf 19, 7364 BD Lieren
 T 06-5773987
 E jvthul@kliksafe.nl

Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk) en berichten
 J.J. Verhage
 Kloosplantsoen 131, 2985 SC Ridderkerk
 T 0180-420865, F 0180-423583
 E jj.verhage@kliksafe.nl

Aanlevertijd van kerknieuws en berichten: uiterlijk woensdag 17.00 uur vóór de datum van verschijning van De Saambinder in de daarop volgende week.

Opgaven kerkdiensten en beroepingswerk
 Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening, postbus 608, 3440 AP Woerden
 T 0348-489900
 E saambinder@cbgg.nl

Advertenties en familieberichten aan Verloop drukkerij
 postbus 33, 2950 AA Alblasserdam
 T 078-6912899
 E saambinder@verloop.nl

Advertenties dienen uiterlijk donderdag vóór de week van verschijning aangeleverd te zijn. Rouwadvertenties uiterlijk maandagmorgen 9 uur.

Advertenties € 1,35 per mm.
 Familieberichten € 0,45 per mm.
 Deze prijzen zijn excl. 21% btw.

Abonnementenadministratie
 Adreswijzigingen enz. aan: Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening postbus 608, 3440 AP Woerden
 T 0348-489900
 E saambinder@cbgg.nl

Betalingen abonnementsgelden
 IBAN: NL11 INGB 0000 0643 27 t.n.v. De Saambinder-abonnementen te Woerden.

Abonnementsprijzen (bij vooruitbetaling):
 voor Nederland: € 14,00 per halfjaar (te betalen per 1 april en 1 oktober) voor het buitenland*: € 150,00 per jaar *afwijkend tarief voor: Canada: \$ 165, USA: \$ 140

Correspondentieadres Noord-Amerika
 Mr. A.M. Berman
 3340 Culp Rd. Unit 11
 Vineland Stn. ON LOR 2E0
 T 905 562 1331
 E amberman47@gmail.com

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden bijdragen, kerknieuws, berichten en advertenties zonder overleg aan te passen, in te korten of zonder opgave van reden niet te plaatsen.

De redactie aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid betreffende de inhoud van de advertenties en de (recensies van de) aangekondigde boeken.

de Saambinder *Bewuste keuze*

Ds. Labee over:

Doop in plaats van besnijdenis

In het doopformulier wordt gezegd dat de doop in de plaats van de besnijdenis is gekomen. Volgens mij staat dit niet letterlijk in de Bijbel. Waaruit is dat dan af te leiden?

Verwijzing naar onze belijdenis

Het wordt wel de meest omstreden zin in het klassieke doopformulier genoemd: de stelling dat de doop in de plaats van de besnijdenis gekomen is. We vinden de uitdrukking in de slotwoorden van het zogenoemde onderwijzende deel: 'Dewijl dan nu de Doop in de plaats der Besnijdenis gekomen is, zo zal men de kinderen, als erfgenamen van het Rijk Gods en van Zijn verbond, dopen. En de ouders zullen gehouden zijn hun kinderen in het opwassen hiervan breder te onderwijzen'.

Maar men vergeet weleens dat ook onze Heidelbergse Catechismus op dezelfde wijze hierover spreekt. We lezen in zondag 27, vraag en antwoord 74: 'Zal men ook de jonge kinderen dopen? Ja het; want mitsdien zij alzowel als de volwassenen in het verbond Gods en in Zijn gemeente begrepen zijn, en dat hun door Christus' bloed de verlossing van de zonden en de Heilige Geest, Die het geloof werkt, niet minder dan den volwassenen toegezegd wordt, zo moeten zij ook door den Doop, als door het teken des verbonds, der Christelijke Kerk ingelijfd en van de kinderen der ongelovigen onderscheiden worden, gelijk in het Oude Verbond of Testament door de besnijdenis geschied is, voor dewelke in het Nieuwe Verbond de Doop ingezet is. En Guido de Brès schrijft in artikel 34 aan het slot: 'Daarenboven, hetgeen de besnijdenis deed aan het Joodse volk, hetzelfde doet de Doop aan onze kinderen; welke

de oorzaak is waarom de heilige Paulus den Doop noemt de besnijdenis van Christus'. Deze uitdrukking is dus echt *diep verankerd* in de gereformeerde traditie.

Verwijzing naar de Heilige Schrift

Helemaal letterlijk vinden we in de Bijbel deze uitdrukking niet. Laten we daar niet over struikelen: we lezen ook niet letterlijk dat het Heilig Avondmaal in de plaats van het Pascha is gekomen. Maar wie zou daaraan twifelen als we de woorden van de Koning van de Kerk lezen bij de inzetting van dat sacrament?

Behalve een klein zijspoor - dat we alle eeuwen door kunnen aanwijzen - heeft de kerk van de Reformatie vastgehouden aan de kinderdoop die in de plaats van de besnijdenis is gekomen. Niet om daarmee het Joodse volk te vergeten, wel om recht te doen aan de verwijzingen vanuit Gods Woord. We noemen hier alleen het onderwijs vanuit Kolossenzen 2:11-13, waar we lezen: 'In Welken gij ook besneden zijt met een besnijdenis die zonder handen geschiedt, in de uittrekking van het lichaam der zonden des vleses, door de besnijdenis van Christus; zijnde met Hem begraven in den doop, in welken gij ook met Hem opgewekt zijt door het geloof der werking Gods, Die Hem uit de doden opgewekt heeft. En Hij heeft u, als gij dood waart in de misdaden en in de voorhuid uws vleses, mede levend gemaakt met Hem, al uw misdaden u vergevend'. Paulus beschrijft hier de Doop als de 'waarachtige' of de 'vervulde' besnijdenis. Nadat Besnijdenis en Doop in het Nieuwe Testament korte tijd naast elkaar hebben gestaan, wordt hier nadrukkelijk de Heilige Doop als de 'christelijke besnijdenis' genoemd. Het is de vervulling van het oudtestamentische teken van de besnijdenis en heeft de plaats daarvan ingenomen.

Deze verwijzing krijgt nog meer kracht als we overwegen dat het verbond in het Oude en dat in het Nieuwe Testament een eenheid vormen. Verder is ook de praktijk die de apostelen toepasten (het dopen van de stokbewaarder en zijn huis etc.) een onderstreping van de uitdrukking in ons doopformulier, onze Heidelbergse en Nederlandse Geloofsbelijdenis. De vraag blijft over of we de reiniging door het bloed van Christus persoonlijk leerden benodigen tot wassing van onze - van nature - zondenzieke ziel.

VRAAG?

Heb jij/hebt u ook een vraag? Mogelijke vragen over onderwerpen binnen de doelstelling van De Saambinder kun jij/kunt u mailen naar ds. B. Labee of hem per post toezenden (zie colofon). Er volgt -zo mogelijk- altijd een reactie.

Echter alleen als de redactie het waardevol acht voor de lezers, volgt een antwoord op jouw/uw vraag in een nummer van De Saambinder.

Graag wel wat geduld. Er liggen nog tientallen vragen op een reactie te wachten.